

**KENT PARKLARININ ENGELLİ STANDARTLARI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkları-DENİZLİ)**

Önder ÖREN

**Kasım 2015
DENİZLİ**

**KENT PARKLARININ ENGELLİ STANDARTLARI
AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ
(Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkları-DENİZLİ)**

**T.C.
Pamukkale Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Dönem Projesi
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı**

Önder ÖREN

Danışman: Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK

**Kasım 2015
DENİZLİ**

YÜKSEK LİSANS PROJE ONAY FORMU

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bilim Dalı öğrencisi Önder ÖREN tarafından hazırlanan “Kent Parklarının Engelli Standartları Açısından Değerlendirilmesi (Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkları-Denizli) başlıklı Yüksek Lisans Projesi tarafımdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından Yüksek Lisans Projesi olarak kabul edilmiştir.

Prof. Dr. S. Evinç TORLAK

Danışman

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
tarih ve sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Prof. Dr. Kenan ÇOYAN
Müdür

Bu projenin tasarımı, hazırlanması, yürütülmesi, araştırılmalarının yapılması ve bulguların analizinde etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini; bu çalışmanın doğrudan birincil unsuru olmayan bulguların, verilerin ve materyallerin bilimsel etiğe uygun olarak kaynak gösterildiği ve alıntı yapılan çalışmalara atfedildiğini beyan ederim.

13.11.2015

Önder ÖREN

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans öğrenimim boyunca ders aldığım bütün hocalarıma, dönem projesinin hazırlanmasında göstermiş olduğu akademik danışmanlık ve her türlü desteğinden dolayı değerli hocam Prof. Dr. S. Evinç TORLAK'a çok teşekkür ederim. Her türlü desteklerinden dolayı; çok sevgili ailem; eşim Zehra ile kızlarım Elif, Selin, Ceren ve Anneme, Babama teşekkür ederim.

Engelleri Kaldıranlara, Engelleri Aşanlara İthaf Olunur.

ÖZET

KENT PARKLARININ ENGELLİ STANDARTLARI AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ (Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkları-DENİZLİ)

ÖREN, Önder

Yüksek Lisans Bitirme Projesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK

Kasım 2015, 66 Sayfa

Dünya nüfusunun yaklaşık %15'i engellidir. Türkiye'de bu oran %12.29'dur. Günümüzün koşullarında, engelli olma riski oldukça yüksektir. Ancak genelde, bu kesim toplumdan dışlanmakta ve ayrımcılığa uğramaktadır. Oysa İnsan Hakları, herkes için geçerlidir. BM, engellilerin, haklarını güvence altına alınmak üzere 2008'de "Engelli Hakları Sözleşmesi"ni kabul etmiştir. Sözleşme; engellilerin, yardıma gerek duymadan, insan onuruna uygun yaşamalarını, yaşamın tüm alanlarında "eşit şekilde" var olabilmelerini sağlama amacı taşır. Devletler, engellilerin; halka açık her türlü tesis, hizmet ve olanağa erişimini sağlamakla yükümlüdür. Ülkemiz Sözleşmeyi imzalamış, bu konuda yasal düzenlemeler yapmıştır.

Engellilerin, erişim gereksinimi duyduğu kamusal alanların başında parklar gelir. Kentlerde parkın yerini tutabilecek bir faaliyet alanı yoktur. Engelli grupların, rehabilitasyon ve sosyalleşme için parklara herkesten fazla ihtiyacı vardır. Ancak, çoğunlukla Park alanları, engelli kullanıcılar dikkate alınmadan düzenlenmektedir. Engellilere dayalı yasal düzenlemeler yapıp, standartlar geliştirilse de, uygulamada yeterince dikkate alınmamaktadırlar. Araştırma bu varsayma dayanmaktadır.

Tezde; Denizli'nin en büyük iki Parkı Recep Yazıcıoğlu Parkı ile Adalet Parkı ele alınarak, Parkların düzenlenmesinde engelli kullanıcılar dikkate alınıp, alınmadığı test edilmektedir. İmar Kanunu'na göre, kamusal açık alanlar, TSE standartlarına uygun olmalıdır. Park düzenlemeleri, TS 12576 Standardı kapsamında olduğu için, bu Standart baz alınarak, Çalışma yapılan Parkların Standarda uyan ve uymayan yönleri tespit edilmiştir. Araştırma, fotoğraflarla belgelenen, gözlem ve ölçümlere dayalıdır. Bulgular mülakatlarla kontrol edilmiştir. Park öğelerinin; konumu, tasarımı, erişimi, Standart ölçülere uygunluğu saptanmıştır. Görevli ve engellilerden, Park kullanımında karşılaşılan güçlüklerle ilgili görüş alınmıştır. Park alanında karşılaşılan engelliler görüşme talebini ret etmiştir. Bu nedenle, görüşmeler Denizli Sakatlar Derneği ve Görmeyenler Kültür ve Birleştirme Derneği'nin yönlendirmesi ile seçilen deneklerle yapılmış, denek sayısı sınırlı tutulmuştur. Hareket kısıtlılığını en fazla olan engelli grubu, tekerlekli sandalye kullananlar ve görme engelliler denek olarak seçilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Engelli Standartları, Kent Parkları, Denizli Parkları, Engelli Hakları Erişilebilirlik.

ABSTRACT**THE DISABILITY STANDARDS OF URBAN PARKS
EVALUATION****(Recep Yazıcıoğlu & Adalet Parks-DENİZLİ)****ÖREN, Önder**

M. Sc Final Project in Department Political Science and Public Administration
Thesis Advisor: Prof. Dr. Sülün Evinç TORLAK

November 2015, 66 Pages

The world's population, approximately 15% are disabled. In Turkey this ratio is %12.29%. In today's conditions, the risk of becoming disabled is quite high. Overall, however, these group are discriminated against and excluded from society. However, Human Rights apply to everyone. UN, to be safeguarded the rights of people with disabilities in 2008, “Convention on the Rights of the Disabled” was adopted. Contract; without the help of the disabled, to live worthy of human dignity, in all spheres of life “equal” have the goal of enabling you to be. States of people with disabilities; all kinds of facilities open to the public, has the obligation to provide access to services and facilities. Our Country have signed the Convention, has made legal arrangements about this.

The access requirements of disabled people to the public space that comes at the beginning of the parks. In the city park there is not a field of activity that place can hold. Disabled groups, to the park for rehabilitation and socialization needs more than anyone else. However, mostly users with disabilities, regardless of parking areas is held. Although persons with disabilities is done based on legal regulations and standards must be developed, in practice, are not taken sufficiently into account. Research based on this assumption.

In the thesis; Recep Yazıcıoğlu Park and Adalet Park considering the two largest of Denizli, in the design of the park is to consider users with disabilities tested it. According to the Zoning Law, public open spaces, must comply with TSE standards. Parking arrangements, TS 12576 because it is within the scope of the Standard this Standard is based on studied aspects of the Park have been identified that fit and match the Standard. Research, documented with photographs, is based on observation and measurement. The findings with interviews has been checked. Elements of the Park; the location, design and access was found to conform to Standard sizes. The Worker and the disabled, from views on the difficulties encountered in the use of the park were taken. People with disabilities encountered in the Parking lot interview request refused. Therefore, the interviews made with the Denizli Sakatlar Derneği and Görmeyenler Kültür ve Birleştirme Derneği with the orientation of selected subjects the number of subjects is limited. Maximum group limitation of motion for the disabled, wheelchair users and the visually impaired were selected as subjects.

Key Words: Disability Standards, Urban Parks, Parks Denizli, Disability Rights, Accessibility.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
TABLolar FOTOĞRAFLAR HARİTALAR DİZİNLERİ.....	x
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ.....	xi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

PARK KAVRAMI ve PARK ÖGELERİ

1.1.Park Kavramı.....	3
1.1.1.Parkın Tanımı.....	3
1.1.2.Parkların Sınıflandırılması.....	4
1.1.2.1.Çocuk Parkları.....	5
1.1.2.2.Mahalle Parkları.....	5
1.1.2.3.Semt Parkları.....	6
1.1.2.4.Kent Parkları.....	6
1.1.3.Kent Parklarının İşlevleri.....	6
1.2.Park Ögeleri.....	8
1.2.1.Ulaşım Ögeleri.....	8
1.2.1.1.Yaya Yolları.....	8
1.2.1.2.Rampalar.....	8
1.2.1.3.Merdivenler.....	9
1.2.1.4.Zemin Döşemesi.....	9
1.2.2. Pano ve Levhalar.....	9
1.2.3.Aydınlatma Ögeleri.....	9
1.2.4.Yeşil Ögeler.....	10
1.2.5.Su Ögeleri.....	10
1.2.6.Park Mobilyaları.....	10
1.2.6.1.Banklar.....	10
1.2.6.2.Masalar.....	10
1.2.6.3.Gölgelikler.....	10
1.2.6.4.Çöp Kutuları.....	11
1.2.7.Yapılar.....	11
1.2.8.Sanatsal Ögeler.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

ENGELLİ KAVRAMI VE ENGELLİ STANDARTLARI

2.1.Engelli Kavramı ve Sınıflandırılması.....	12
2.1.1.Engelli Kavramı.....	12
2.1.2.Engelli Sınıflandırılması.....	13
2.1.2.1.Ortopedik (Bedensel) Engelliler.....	13
2.1.2.2.Görme Engelliler.....	14
2.1.2.3.İşitme Engelliler.....	14

2.1.2.4.Konuşma Engelliler.....	14
2.1.2.5.Zihinsel Engelliler.....	15
2.1.2.6.Süreğen Engelliler.....	15
2.2.Engelli Hakları.....	15
2.2.1.Engelli Haklarının Gelişimi.....	16
2.2.2.Engelli Hakları Sözleşmesi.....	17
2.2.2.1.Erişebilirlik İlkesi.....	17
2.2.3.Türkiye’de Engelli Hakları.....	18
2.3.Engelliler İle İlgili Mevzuat.....	18
2.3.1.İmar Kanunu.....	19
2.3.1.1.Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği.....	19
2.3.1.2.Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik.....	19
2.3.1.3.Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği.....	19
2.3.1.4.Gecekondu Yönetmeliği.....	19
2.3.1.5.Sığınaklar Yönetmeliği.....	20
2.3.1.6.Otopark Yönetmeliği.....	20
2.3.2.Özrümlüler Kanunu.....	20
2.4.Engelli İstatistikleri.....	21
2.4.1.Dünya Engelli İstatistikleri.....	21
2.4.2.Türkiye Engelli İstatistikleri.....	21
2.4.3.Denizli Engelli İstatistikleri.....	22
2.5.Engelli Standartları.....	22
2.5.1.Türkiye’de Engelli Standartlarının Gelişimi.....	22
2.5.2.TS 12576 Standardı.....	23
2.6.Parklara İlişkin Engelli Standartları.....	24
2.6.1.Ulaşım Ögeleri.....	24
2.6.1.1.Engelli Otoparkları.....	24
2.6.1.2.Yaya Yolları.....	24
2.6.1.3.Rampalar.....	25
2.6.1.4.Merdivenler.....	26
2.6.1.5.Zemin Döşemesi.....	27
2.6.2.Levha ve Panolar.....	28
2.6.3.Aydınlatma Ögeleri.....	29
2.6.4.Yeşil Ögeler.....	29
2.6.5.Su Ögeleri.....	30
2.6.6.Park Mobilyaları.....	30
2.6.2.1.Dinlenme Bankları.....	30
2.6.2.2.Gölgelikler.....	31
2.6.2.3.Masalar.....	31
2.6.2.4.Çöp Kutuları.....	32
2.6.7.Yapı Ögeleri.....	32
2.6.7.1.Tuvaletler.....	32
2.6.7.2.Satış Büfeleri.....	33
2.6.8.Sanatsal Ögeler.....	33

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ PARKLARININ ENGELLİ STANDARDINA UYUMU

3.1.Denizli'nin Tanıtımı.....	34
3.2.Denizli Parkları.....	35
3.3.Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkı.....	37
3.3.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	37
3.3.2.Adalet Parkı.....	38
3.4.Engelli Standardına Uyum Araştırması - Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkı.....	39
3.4.1.Araştırma Konusu.....	39
3.4.2.Araştırma Amacı.....	39
3.4.3.Araştırma Yöntemi.....	40
3.5.Araştırmanın Bulguları.....	40
3.5.1.Ulaşım Ögeleri.....	40
3.5.1.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	40
3.5.1.2.Adalet Parkı.....	42
3.5.2.Pano ve Levha Ögeleri.....	43
3.5.2.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	43
3.5.2.2.Adalet Parkı.....	43
3.5.3.Aydınlatma Ögeleri.....	44
3.5.3.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	44
3.5.3.2.Adalet Parkı.....	44
3.5.4.Yeşil Ögeler.....	44
3.5.4.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	44
3.5.4.2.Adalet Parkı.....	45
3.5.5.Su Ögeleri.....	45
3.5.5.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	45
3.5.5.2.Adalet Parkı.....	46
3.5.6.Park Mobilyaları.....	46
3.5.6.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	46
3.5.6.2.Adalet Parkı.....	47
3.5.7.Tuvaletler.....	48
3.5.7.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	48
3.5.7.2.Adalet Parkı.....	48
3.5.8.Sanatsal Ögeler.....	49
3.5.8.1.Recep Yazıcıoğlu Parkı.....	49
3.5.8.2.Adalet Parkı.....	49
3.6.Araştırmanın Değerlendirilmesi.....	49
SONUÇ ve ÖNERİLER.....	53
KAYNAKLAR.....	55
EKLER.....	58
ÖZGEÇMİŞ.....	66

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. Kentsel Yeşil Alan Sınıflandırılması	4
Şekil 2.1.Tekerlekli Sandalye Kullananlar İçin Yol Genişlikleri.....	25
Şekil 2.2.Tekerlekli Sandalyeli Engelliler Hareket Alanları.....	25
Şekil 2.3.Standarda Uygun Rampa.....	26
Şekil 2.4.Rampa Çözümü.....	26
Şekil 2.5.Basamak Ölçütleri.....	27
Şekil 2.6.Önemli Yerleri Gösteren Levhalar.....	28
Şekil 2.8.Çeşmelerde Olması Gereken Ölçüler.....	30
Şekil 2.9. Dinlenme Bankının Yanında Tekerlekli Sandalye İçin Alan.....	31
Şekil 2.10.Dinlenme Banklarında Olması Gereken Ölçüler.....	31
Şekil 2.11.Masalarda Olması Gereken Ölçüler.....	32
Şekil 2.12.Çöp Kutuların Olması Gereken Ölçüler.....	32

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1.Parkların Sınıflandırılması.....	5
Tablo 2.1.Engel Grubuna Göre Dağılım.....	22
Tablo 3.1.Denizli'deki Park Sayıları ve Yeşil Alan Büyüklükleri.....	35
Tablo 3.2.Denizli'deki 5 Bin M ² 'den Büyük Parklar (2010 Yılından Önce).....	36
Tablo 3.3.Denizli'deki 5 Bin M ² 'den Büyük Parklar (2010 Yılından Sonra).....	36

FOTOĞRAFLAR DİZİNİ

Foto 2.1.Engelli Tuvaleti.....	32
Foto 3.1.Park Yapım Çalışmaları.....	39
Foto 3.2.Parkın Çorak Arazisi.....	39

HARİTALAR DİZİNİ

Harita 3.1.Denizli'nin Coğrafi Konumu.....	34
Harita 3.2.Parkların Konumları.....	37
Harita 3.3.Parkın Uydu Görüntüsü.....	37
Harita 3.4.Parkın Uydu Görüntüsü.....	38

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

AP	Adalet Parkı
ASPB. EYHGM	Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü
BM	Birleşmiş Milletler
dB	Desibel
BMGK	Birleşmiş Milletler Genel Kurulu
DİE	Devlet İstatistik Enstitüsü
DSO	Dünya Sağlık Örgütü
HYY	Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MPM	Milli Prodüktivite Merkezi
ÖZİDA	Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı
RG	Resmi Gazete
RYP	Recep Yazıcıoğlu Parkı
TSE	Türk Standardları Enstitüsü
UY	Uyarıcı Yüzey
WHO	World Health Organization

GİRİŞ

Betonlaşan kentlerde insan; doğadan gitgide uzaklaşırken, kentin yorucu ve stresli yaşamında bunalmaktadır. Kentte sıkışan insan, yenilenmek, huzur bulmak, dinlenmek için doğayı daha çok aramaktadır. Kent parkları, kentten bıkan insanın, doğayı bulduğu yerlerdir ve sunduğu faydalarıyla kenti, yaşanabilir yapan en önemli öğedir.

Kent parkları engelliler için daha önemlidir. Erişebilir olmayan kentlerde engelliler toplumdan soyutlanmaktadır. Kentte sıkışıp kalan insan, engelli olduğunda eve tıklmakta, rehabilite edici, sosyalleştirici kent parklarına herkesten fazla gerek duymakta, üstelik Denizli’de yaşanan sıcak iklim bu gereksinimi çoğaltmaktadır.

Kent parklarına engelliler erişebilmelidir. Ancak, engellilerin topluma katılımları, haklarını kullanmaları hususları çoğunlukla göz ardı edilmiştir. Toplum hayatına katılıp toplumla bütünleşebilmeleri için engellilerin haklarını güvence altına alan engellilere dayalı yasal düzenlemeler yapılmıştır. Bu düzenlemelere, Türk Standartları Enstitüsü (TSE) engellilerin gereksinim duyduğu konularda çeşitli yayınladığı standartlar dâhildir. Yasal düzenleme ve Standartlar kapsamında kent parklarını kapsamakta olup kent parkları 3194 sayılı Kanun gereğince, erişilebilirlik düzenlemeleri yapılması zorunludur.

Denizli’de son yıllarda yapılan üst yapı çalışmalarıyla, Kent’in sokakları, yolları, kaldırımları yenilenmiş ve herkesçe erişebilir hale getirilmesine uğraşmıştır. Denizli, üst yapı çalışmaları sayesinde erişilebilirliği iyileştirip artırmıştır. Bu çalışmalar Denizli’yi, Türkiye’nin öncü kentlerinden biri yapmıştır. Parkların da herkesçe erişilebilir olması için düzenlemelere gereksinimleri olup olmadığı; TS 12576 Standardına göre Recep Yazıcıoğlu Parkı ile Adalet Parkında test edilmiştir.

Araştırmada gözlem ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Park öğelerinin, Standarda göre değerlendirmeleri; 2012 - 2014 yılları arasında, çeşitli tarihlerde alanda yapılan gözlemlerle test edilmiştir. Her iki parkta da yer alan öğelerin tek tek, konumları, öğeye erişim ve ögenin Standartlar açısından olması gereken ölçülere uygun olup olmadığı saptanmıştır. Ayrıca, engelli park kullanıcıları ve görevlilerinin park kullanımında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşleri alınmıştır. Görüşmeler; parklarla

hareket kısıtlılığı en fazla olan, tekerlekli sandalyeli ve görme engellilerle yapılmıştır. Değerlendirmeler, fotoğraflarla desteklenmiştir.

Birinci Bölüm, park kavramı ve park ögeleridir. Bu Bölümde parkların tanımları verilmiş, parkların sınıflandırılması açıklanmıştır. Park sınıflarından biri olan kent parkları, kente ve yaşayanlarına sağladığı faydalar incelenmiştir. Parklarda bulunan ögeler tanıtılmış, açıklamalar fotoğraflarla desteklenmiştir.

İkinci Bölümde engelli kavramı incelenmiş, günlük kullanımda birbiri yerine kullanılan “özürlü” , “sakat” ve “engelli” ifadelerinin anlamları, birbirinden farkları açıklanmıştır. Engelli sınıflandırılmasına bakılmış, engellilik sınıfları genel olarak maddeler halinde açıklanmıştır. Dünyadaki ve Türkiye’deki engelli hakları konusunda gelişmeler ve engelli hakları ile ilgili yasal düzenlemeler anlatılmıştır. Engelli hakları kapsamında engellilerin hakları açıklanmıştır. Dünya, Türkiye ve Denizli ölçeğinde engelli istatistiklerine bakılmıştır. Kentlerde engellilerin erişilebilirlik hakkını kullanması için yapılan 3194 sayılı İmar Kanunu, 5378 sayılı Özürlüler Kanunu ve ilgili yönetmelikleri açıklanmıştır. Türk Standartlarından parkların engelli erişilebilirliği ile ilgili olan TS 12576 Standardı incelenmiş ve park ögelerinin Standart ölçütleri açıklanmıştır.

Üçüncü Bölümde, Denizli tanıtılmış, Denizli’nin parklarıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Denizli’nin kent parkı hüviyetindeki Recep Yazıcıoğlu ile Adalet Parklarının; ulaşım ögeleri, levha ve panolar, aydınlatma ögeleri, yeşil ve su ögeleri, park mobilyaları, halka açık yapılar, sanatsal ögelerinin TS 12576 Standardı uygunluk durumları değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

PARK KAVRAMI ve PARK ÖGELERİ

1.1 . Park Kavramı

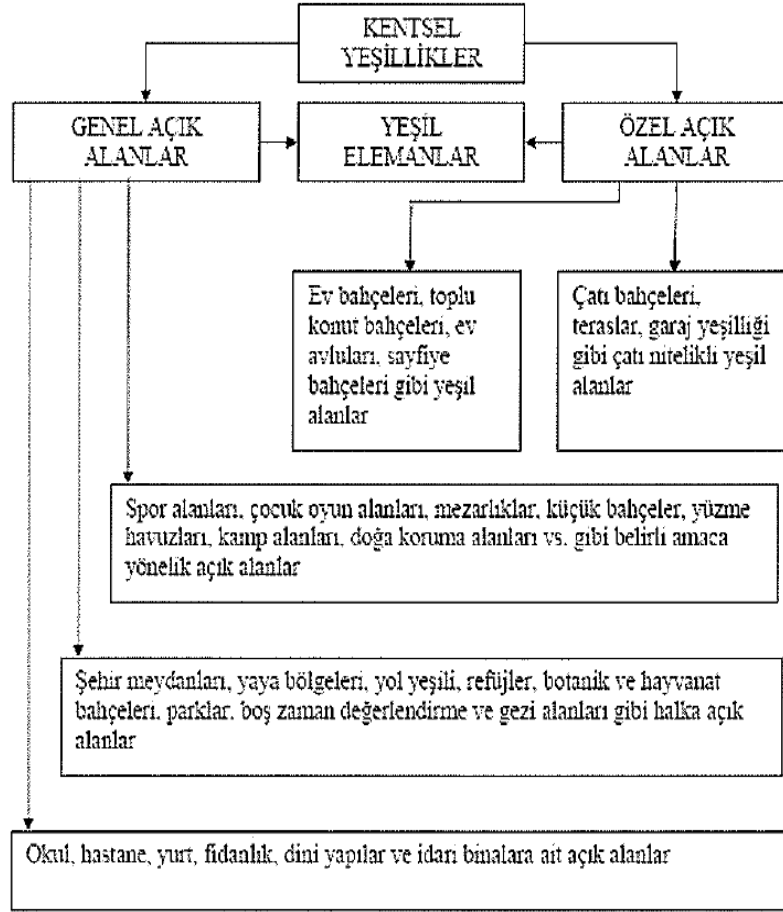
1.1.1. Parkın Tanımı

Parklar, kentlerin en önemli ögeleridir, kentlerin açık alanlarıdır. Parklar, sadece açık alan olmaları ötesinde, kentte farklı faydalar sağlarlar. Parklar, doğanın benzerinin kentsel hayata adapte edilmesi ve kültürel aktivitelerle birleştirilmesidir. Kentlerde, gitgide doğadan uzaklaşan insanların, doğayı yanı başlarına getirmek için yapılan açık alanlardır (Şekil 1.1).

Polat'ın Olmsted ve Kimball'den aktarımına göre park sözcüğü; ağaç ve çimle kaplı bir tür açık yeşil alanı anlatır. Park sözcüğünün kökeni, bir alanın kuşatılması olup “etrafı çit ya da duvarla çevrili yer” demektir. Daha az yaygın bir tanımlamaya göre park, içinde oyun alanı ya da ağaçlar bulunduran yerlerdir (Polat, 2001: 3). Parklar, yapı kitleleri arasında yer alan çoğunlukla günü birlik kullanımlara olanak veren, insan eliyle şekillendirilmiş arazilerdir. (Bilgili, 2001: 16).

Parklar, sadece kente güzellik katmak amaçlı değil, halkın doğa ile ilişkisini sağlamak ve çeşitli kültürel, sportif faaliyetlerle çok yönlü kullanıma uygun bir anlayışla düzenlenir. Parklar, kentlilerin rekreasyon ve sosyal gereksinimlerini karşılar. Thompson, parklar oyun mekânları ve yapay ve/veya doğal bitki örtüsüyle, “kentnin ekolojik çeşitliliğini desteklemesi nedeniyle kentsel açık alan planlamasının temel öğelerinden biridir” diyerek açıklar (Thompson, 2002: 59-72).

Emür ve Onsekiz parkların, farklı insanların karşılaşması, tanışması, konuşması, kentsel yaşamı paylaşması gibi sosyal gereksinimlerini karşılanması ve sosyo-kültürel süreklilik ve gelişmenin sağlanması açısından, toplumsal iletişimin gerçekleştirildiği kültürel odak noktaları olduklarını belirtir (Emür ve Onsekiz, 2007: 371). Kent parkı, insanların doğaya olan özlemini gidermesinin yanı sıra, geçmiş ile geleceğin paylaştığı ortak bir kültürel miras olarak da önem kazanır (Özkır, 2007:2). Sonuçta, kente kazandırdığı geniş açık yeşil alanlar, halka sunduğu birçok olanaklar ve gördüğü işlevlerle; parklar, kentlerin olmazsa olmazıdır.

Şekil 1.1: Kentsel Yeşil Alan Sınıflandırılması (Önder, 1997: 22 içinde Richter, 1981).

1.1.2. Parkların Sınıflandırılması

Parklar; buldukları yerlere, kullanıcıların yaşına, kullanım amaçlarına, etki alanına, içinde yer alan aktivitelere göre sınıflandırılabilir. Kullanıcılarına göre parklar; bu sınıflamada yaş belirgindir. Çocuk parkları ve yetişkin parkları en önemli ayrımıdır. Etki alanlarına göre sınıflamada parklar; komşuluk düzeyi, mahalle-semt düzeyi, kent düzeyi olmak üzere üçe ayrılır (Gül ve Küçük, 2001: 32). Parklar, dinlenme olanaklarına göre; aktif veya pasif dinlenme olanağı sunan parklar olarak ikiye ayrılır. Aktif dinlenme parklarında; spor, eğlence, kültürel faaliyet olanakları bulunur. Pasif dinlenme parklarında; herhangi bir aktivitede bulunmaz, çevreyi seyrederek, gezerek, oturarak dinlenilir. Aktif dinlenme parklarında pasif dinlenme de yapılabilir. Ancak, pasif dinlenme parklarında, aktif dinlenme olanakları yoktur. Aktivitelerine göre parklar; bazı parklara tema kazandıran çeşitli eğitim, kültür faaliyetleri bulunabilir. Diğer parklarda yapılamayan eğitim, kültür faaliyetleri bu tür parklarda yapılabilir.

Parklardaki tematik alanlar; hayvan türlerini görülebileceği hayvanat bahçeleri, bitki örneklerinin öğrenebileceği botanik bahçeleri, eğlence ile birlikte eğitici

faaliyetlerin de yapıldığı alanlar, sergi alanları da olur. Kent parkları, kentteki halk açık hava konserlerine, festival, su gösterileri gibi çeşitli gösterilere, şenliklere ev sahipliği yapabilir. Bu sınıflandırmalar dikkate alınarak parkları altı kategoride tanımlayabiliriz. Parkların; etki alanları ile kullanıcılarının yaş grubuna göre yapabileceği dinlenme çeşidine göre yapılan sınıflandırılması görülmektedir (Tablo 1.1).

Tablo 1.1: Parkların Sınıflandırılması

Parklar	Etki Alanı	Kullanıcılar	Aktivite
Çocuk	Komşuluk	Çocuk- Yetişkin	Aktif Pasif
Mahalle	Mahalle	Bütün yaşlar	Aktif
Semt	Semt	Bütün yaşlar	Aktif
Kent	Kent	Bütün yaşlar	Aktif
Bölge	Kent Dışı	Bütün yaşlar	Aktif
Milli	Kent Dışı	Bütün yaşlar	Pasif Koruma amaçlı - kullanım kısıtlı.

1.1.2.1. Çocuk Parkları

0-12 yaş grubu çocukların kullandığı parklardır. Etki alanları, mahallenin birkaç sokağı olup, genellikle taşıt trafiğine maruz kalınmayacak yerlere yapılır. Çocuk bahçelerini standartları şöyle belirlenmiştir; etkili hizmet alanı yarıçapı 200- 600 metre, kişi başına büyüklük 4 dekar (da), ideal büyüklüğü 8 -16 dadır (Polat, 2001: 9). Yeşil alanlarla birlikte, çocukların oyun oynayabileceği park donatıları, çocuklar ve velileri için dinlenme bankları, çöp kutuları, siperlikler gibi park mobilyaları, aydınlatma öğeleri bulunmaktadır. Parklarda yer alan, oyun aletleri sadece bedensel faaliyet amaçlı değil eğitici, öğretici amaçlı da olmalıdır. Çocuk parkları, çocuklar için aktif dinlenme, veliler için pasif dinlenme yerleridir. Keskin, yaş gruplarına göre çocuklar; 0-3 yaş grubu kum havuzlarını; 3-6 yaş grubu, oyun yerlerini; 7-12 yaş grubu aletli oyun yerlerini kullandığını açıklamaktadır (2011: 24).

1.1.2.2. Mahalle Parkları

Mahalle parkları; genellikle küçük, yaya olarak ulaşabileceğiniz alanlardır. Park olanakları olarak basit rekreasyonel hizmetler sunar, sosyalleşmeyi hedefleyen alanlardır. Mahallenin geleneksel özelliğini yansıtır. Çoğuna kullanıcı yaya veya bisikletle gidebilir. Çocuk oyun alanları, kum havuzu, küçük ölçekli spor alanları, oturma, dinlenme gibi aktif ve pasif kullanımlara hizmet vermektedir (Özkır 2007: 17). Mahalle düzeyinde, her yaş grubunun kullandığı bu parklarının standartları şöyle belirlenmiştir; etkin hizmet alan yarıçapı 500 – 1500 m. kişi başına büyüklük -12 da, hizmet ettiği nüfus 3500 – 5000 kişi, ideal büyüklüğü 20 - 40 da (Polat, 2001: 9). Bu

parklarda herkes aktif ve pasif olarak dinlenebilir. Gençler, futbol, basketbol oynayabilir, yetişkinler jimnastik aletlerinde spor yapabilir.

1.1.2.3. Semt Parkları

Semt parklarında; çocuk ve mahalle parklarında yer verilmeyen, spor tesisleri, yüzme havuzu, sosyal merkez ve otopark gibi kullanımlar bulunur (Polat, 2001: 5). Semt parklarını her yaş grubu kullanabilir, ancak, gençler ve spor yapan yetişkinler daha çok tercih etmektedir. Polat, bu parkların standartlarını şu şekilde açıklamıştır: Etkili hizmet alanı yarıçapı 1500 – 2500 m. 1000 kişi başına düşen yeşil alan büyüklüğü 10 - 20 da, hizmet ettiği nüfus 15000 – 30000 kişi, ideal büyüklüğü 160 – 400 da (2001: 9). Semt parklarının etki alanı birden fazla mahalleyi kapsadığından, mahalle parklarından daha büyüktür.

1.1.2.4. Kent Parkları

Kent parkları, kente ve en büyük yeşil alanı sağlayan parklardır. Özkır, kent parkları için; “kentin ekolojik dengesini korumak ve kentlinin rekreasyon gereksinimi karşılamak üzere, kentin odak noktalarında bulunması gereken, içinde toplumu oluşturan her yaş grubundan insanın, aktif-pasif rekreasyon gereksinimlerini karşılamaya yönelik tesis ve olanaklara yer veren, kent içi açık yeşil alanlardır” demektedir (2007: 15). Kentlerde parkın yerini tutabilecek bir faaliyet alanı yoktur. Kent parkları, karmaşık kentsel organizasyon içinde, kentleşmeye koşut olarak kopan insan-doğa ilişkisinin yeniden kurulmasında çok önemli işlevler yüklenen kamusal hizmet alanlarıdır (Kızılaslan, 2007: 13). Özdingiş’in, Dil’den aktarımına göre kent parkları, her 100 kişi için 1 da olmak üzere, nüfusun büyüklüğüne göre 40-400 ha arasında olmalıdır. Kent parkı etki alanı 3.200-4.000 m arasındadır. Bu alanlar, en az 2-4 km, 30-60 dakikalık yürüme mesafesinde, toplu taşıma sistemi ile doğrudan ve kolay ulaşılabilecek mesafede, kent merkezinden 5-20 km uzaklıkta bulunmalıdır (2007: 12).

1.1.3. Kent Parklarının İşlevleri

Kent parkları, büyük yeşil alan olmaları nedeniyle, yeşil alan işlevi yapar. Ancak, parkların işlevleri bununla sınırlı değildir. Dedeoğlu, parkların işlevlerini; arazi planlaması, iklimsel, rekreasyon, ruh sağlığı, ekolojik ve ekonomik işlevler olarak sıralar (2006:7). Bu işlevlere; estetik, turizm, tanıtım ve sanatsal işlevler eklenebilir.

- **Planlama işlevi:** Kent parkları, sağlamış olduğu geniş yeşil alanları ile kentin betonlaşmış yapısını yumuşatır. Kent ögeleri arasında bir bütünlük kurarak arazi planlamasında yararlanır. Kent parkları, konut alanları, sanayi alanları gibi kentsel bölgeler arasında bağlantı ve tampon bölgeleri oluşturur.
- **İklim işlevi:** Parklar; yeşil alanlar, çimenler, ağaçlar doğal filtre ve toz tutucu olarak kente mikroklima oluşturur (Sarıkaya, 2007: 6). Yeşil alanlar sıcağı emer, açık alanlar hava sirkülasyonu sağlar. Parkların, kent iklimini iyileştirici işlevi vardır.
- **Ekolojik işlevi:** Parklar, toprak erozyonlarını engeller Ayrıca, çok çeşitli bitkiye, hayvana ev sahipliği yapar.
- **Ekonomi işlevi:** Parklarda, bakım, güvenlik gibi işler için görevliler gerekir. Böylece, parkla istihdam sağlar. Çevresindeki konut, ticaret yerlerinin fiyatlarını artırır. İş gücü sağlığına ve iş verimine katkı verir.
- **Rekreasyon işlevi:** Parklar, halkın eğlenme-dinlenme işlevlerine olanak sağlar. Parklarda, her yaş gruplarının yapabileceği aktiviteler vardır.
- **Eğitim işlevi:** Kent parklarında; bitkiler, hayvanlar gözlenebilir. Bu alanda bilgilendirme sağlar. Parklar çeşitli aktivitelerle eğitime katkı verir.
- **Estetik işlevi:** Parklar, görsel açıdan kente güzellik katar.
- **Turizm ve tanıtım işlevi:** Parklara; farklı, ilginç aktiviteler ve özellikler kazandırılarak, kentin parkıyla tanıtılması sağlayabilir. Turist çekilebilir.
- **Doğal alan işlevi:** Kent parkları, kentin havasından bunalıp ve doğayı arayan halka doğaya özlemine gidereme olanakları sağlar.
- **Sanat ve kültür işlevi:** Parklar, sanatsal ve kültürel alanda katkı sağlar; parkları; konser, tiyatro, sergi vb. sanatsal faaliyetler için alan sunar, halkın bu aktivitelere katılmasını sağlar.
- **Sağlık işlevi:** Parklarda halk, yeşillikler arasında, temiz havada, spor yapıp, oyun oynayarak, aktivitelere katılarak, eğlenir ve dinlenir. Böylece, stres atar, psikolojik ve fiziksel olarak rahatlar, yenilenerek bedensel ve ruhsal sağlığını korur.
- **Sosyal işlevi:** Parklarda halk sosyalleşip, iletişim kurma olanağı yakalar. Özdemir'e göre, "kent parkları, insanları bir araya getiren yerler ve simgeler olmaları nedeniyle, birey ile toplum arasında iletişimin sağlanmasına yardımcı olur" (2007: 42).

1.2. Park Ögeleri

Kent parklarında; halkın gereksinimlerini karşılamak üzere bazı ögelerin bulunması zorunludur. Parkı bütünleyen bu ögeler; kullanım kolaylığı, rahatlığı, güvenliğini sağlar. Bunlar şu şekilde gruplandırılabilir:

- Ulaşım ögeleri
 - Yaya yolları
 - Rampalar
 - Merdivenler
 - Zemin döşemeleri
- Levha ve panolar
- Aydınlatma ögeleri
- Yeşil ve su ögeleri
- Park mobilyaları
- Halka açık yapılar
- Sanatsal ögeler

Park ögelerinin, estetik ve kullanım işlevsellikleri olmalıdır (Önder ve Aklanoğlu, 2002: 96-106). Park planlamada donatı ögelerinin; tasarım ve yer seçimi, tasarım sürecinden soyutlamamalıdır (Yücel, 2006: 29). Ögelerin tasarımı ile kolay, rahat ve güvenilir kullanım sağlanırken, hoş görünüm de kazandırılmalıdır.

1.2.1. Ulaşım Ögeleri

1.2.1.1. Yaya Yolları

Parklarda, halkın isteği yere gidebilmesi, gezip dolaşabilmesi için ulaşım ögeleri vardır. Bu ögeler; yaya yolları, rampalar, merdivenler ile zemin döşemeleridir. Parklarda ulaşımın ana elemanı yaya yollarıdır. Yayaların kullanımına ayrılan, zorunlu durumlarda ve belirli saatlerde servis araçlarının dışında araçlara kapatılan yollardır (EK I: 1).

1.2.1.2. Rampalar

Rampalar, yolların yükseklik farkı olan yerlerinde yapılır. Arazinin eğimli yerlerindeki yollara rampa denilir. Yaya yolları ne kadar düzgün ve kullanışlı olurlarsa olsun, rampalarla tamamlanıp bütünlük oluşturuyorsa, ulaşım sürekliliği sağlanamaz. Rampa zemin malzemesi, genelde yollun malzemesi ile aynıdır, ancak eğim nedeniyle kaymaz malzeme ile de kaplanabilir (EK I: 2).

1.2.1.3. Merdivenler

Yükseklik farklarından dolayı kullanılan basamaklardır. Yapı girişlerinde, yapı ile zemin arasındaki veya yol üzerinde yükseklik farkı olduğu zaman kullanılır. Merdivenler çeşitli malzemelerden yapılabilir (mermer, beton, ahşap, metal vb). Fotoğrafta (EK I: 3) bina girişinde rampalı bir merdiven görülmektedir

1.2.1.4. Zemin Döşemesi

Zemin döşemesi, yol yüzey kaplamasıdır. Yaya yolları ve rampaların işlevlerini yerine getirebilmesi için uygun kaplama seçilmelidir. Zeminde; parke taşları, doğal taşlar, mermer, karo fayans, asfalt, beton, ahşap vb. malzemeler kullanılır. Son yıllarda, hava şartına dayanıklı kauçuk esaslı malzemeler, zemin kaplaması olarak kullanılmaktadır. Kauçuk malzemeler; birleştirme yapılmadan bütün yolu kapladığı için veya sıkı geçmeli şekilde uygulanabildiğinden; zamanla aralarının açılması ve zeminden ayrılma sorunu yaşanmamakta, düz ve stabil satıh elde edilmektedir. Bu tür malzemelerin bir avantajı da, araba lastiği gibi çevre kirletici malzemelerin geri dönüşümüyle yapılmalarıdır. Parklarda estetik bir görünüm verir (EK I: 4).

1.2.2. Pano ve Levhalar

Parklarda, halkın uyarılması, bilgilendirilmesi, yönlendirilmesi amacıyla çeşitli levhalar ve panolar bulunur. Bu öğeler, metal, ahşap, plastik malzemelerden yapılmaktadır. Levhalar; tek - çift ayaklı zemine sabitlenebilir, bir direğe asılabilir veya başka bir ögenin üstüne yerleştirilebilir. Parklarda, levhalar; yollarda, yol kenarlarında veya çimenlik alanlara yerleştirilebilmektedir.

Panolar, levhalardan daha büyük ebatlıdır. Levhalardan farklı olarak panolara, reklam, tanıtım, bilgi posterleri asılır. Poster asılan bölüm camlı olabilir. Bu öğeler; metal, plastik, ahşap vb malzemelerden, ayaklı-ayaksız yapılarak yol kenarlarına konulur. Pano ve levhalara, estetik kazandırılmalıdır (EK I: 5 ve 6).

1.2.3. Aydınlatma Öğeleri

Parkların, gece kullanılabilmesi için aydınlatılması gereklidir. Aydınlatma öğeleri, yol kenarlarında, yol üzerlerinde, çimenlik alanlarda, aydınlatacak ögenin üzerinde veya yanında bulunabilir. Aydınlatma olarak; aydınlatma direkleri, kabloları, ampuller, taklar, projektörler kullanılabilir. Bu öğeler metal, ahşap malzemelerden olabilir. Ampuller, cam veya plastik koruyucular içinde olmalıdır. Fotoğrafta, metal direkli, cam fanuslu dekoratif bir aydınlatma ögesi görülmektedir (EK I: 7).

1.2.4. Yeşil Ögeler

Yeşil, parkların temel ögesidir. Parkların yeşil ögeleri; ağaçlar, çalılar, sazlıklar, çimenler, çiçekler, çeşitli süs bitkileridir. Doğal olarak bulunabilir ancak, çoğu insan eliyle yetiştirilir. EK I: 8 'de bir parkın yeşil ögeleri görülmektedir.

1.2.5. Su Ögeleri

Parklarda kullanılan ögelerden biri de su ögeleridir. Su havzalarına yapılan veya su sıkıntısı çekilmeyen parklarda; su ögesi çok kullanılırken; suyun kıt olduğu, bölgelerde su ögesi pek kullanılmaz. Su ögeleri parklara güzellik ve estetik katmasının yanında, çıkardıkları ses ile işitsel güzellik de sunar. Su sesi ile insanlar, rahatlayıp huzur bulur. Parklardaki su ögeleri, özellikle yaz günlerinde halkı serinletip ferahlatır. Bu ögeler; doğal - yapay göletler, dereler, su kanalları, şelaleler, fiskiyeler, havuzlar ya da çeşmelerdir. Fotoğrafta yapay gölet, şelale, fiskiyeler görülmektedir (EK I: 9). Parklarda halkın, elini yüzünü yıkayıp serinlemesi, su içebilmesi için çeşmelerin bulunması zorunlu olmalıdır. Bu çeşmeler engellilerce de kullanılabilirdir (EK I: 10).

1.2.6. Park Mobilyaları

1.2.6.1. Banklar

Parklarda farklı şekil ve malzemelerden yapılmış dinlenme bankları bulunur. Banklarının iskelet kısmı metal, beton gibi malzemelerle yapılmaktadır. Oturma ve sırt dayama yerleri çoğunlukla ahşap veya plastik malzemelerden olmaktadır. Parklardaki banklar, insanların rahat edebileceği şekilde, ergonomik olmalıdır. Banklar, işlevsel özellikleri taşımakla beraber, estetik olarak tasarlanmalıdır (EK I: 11).

1.2.6.2. Masalar

Parklarda, halkın bir şeyler yiyip içmesi ve piknik yapabilmesi için masalar bulunur. Parklarda masalar çoğunlukla piknik alanlarında yer alır. Masalar beton, ahşap veya plastik malzemelerden yapılabilir. Ancak, parkların doğal yapısına uygun olması için genellikle ahşap malzemelerden yapılmaktadır. Artık, parklarda, tekerlekli sandalyelilerinde kullanabileceği masalar bulunmaktadır (EK I: 12).

1.2.6.3. Gölgelekler

Parklar her mevsim kullanılan yerlerdir. Güneşli günlerde, güneşten; yağışlı havalarda, yağmurdan sığınmak için gölgelekler gereksinim duyulmaktadır. Gölgeleklerin iskeleti metal ve ahşap malzemedir yapılırken, diğer kısımlarında parkın doğal yapısına uygun olarak daha çok ahşap kullanılmaktadır (EK I: 13).

1.2.6.4. öp Kutuları

Parklarda kullanılan donatılardan biri de çöp kutularıdır. Halkın çöplerini yere atmamaları için yol kenarlarında, bank veya masa yanında çöp kutuları bulunur. öp kutuları; farklı şekil ve boyutlarda, tasarlanabilir, kullanılması ve temizlenmesi kolay olacak tasarımlar tercih edilmelidir. Malzemeleri genellikle metaldir, plastikte kullanılabilir. Fotoğrafta, halkın kolay çöpünü atabileceği ve kolay temizlenebilecek bir çöp kutusu görülmektedir (EK I: 14).

1.2.7. Yapılar

Parklarda, hizmet sunan; tuvalet, bilet gişesi, satış büfesi gibi yapılar bulunur. Bu yapılar, dekoratif ve hoş görünümleri ile parkları süsler (Ek I: 15).

1.2.8. Sanatsal Ögeler

Parklarda sanatsal ögeler yer alır. Diğerlerinden farklı olarak sanatsal ögeler, işlevsel değildir. Parka nitelik katan; heykeller, duvar resimleri vb sanatsal çalışmalardır. Fotoğrafta böyle bir heykel grubu görülmektedir (Ek I: 16).

İKİNCİ BÖLÜM

ENGELLİ KAVRAMI ve ENGELLİ STANDARTLARI

2.1. Engelli Kavramı ve Sınıflandırılması

2.1.1. Engelli Kavramı

Engellilik, kişinin bedensel yapı farklılığı nedeniyle, normal işlevleri yapamaması durumudur. Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) engelli tanımında, kişilerin vücudundan kaynaklı engellere vurgu yapılmıştır.

“Bir bozukluk ya da özür nedeniyle yaş, cinsiyet, sosyal, kültürel faktörlere bağlı olarak, kişiden beklenen rollerin kısıtlanması ya da yerine getirilememesidir.” (WHO, 1980: 29).

Birleşmiş Milletler (BM), Engelli Hakları Sözleşmesi'nin 1. Maddesi'nde engelli tanımı yapılmıştır. Bu tanımda, DSÖ'nün tanımından farklı olarak engel kaynağını, bozukluk ya da özür nedeniyle yaşanan kısıtlamalarla sınırlandırmayıp çeşitli engellerin varlığından bahsedilmektedir;

“Engelli kişiler, diğerleriyle eşit bir şekilde topluma tam ve etkili şekilde katılmalarını engelleyen uzun süreli fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşal sakatlığı olan kişilerdir.”

Engelli kavramının daha iyi anlaşılabilmesi için, engelli tanımlarında geçen “özürlü”, “sakat” ifadeleri açıklanmalıdır. Özürlü ve sakat ifadeleri birbirinin yerine kullanılmasına rağmen farklı anlamlar içermektedir. Özürlü kavramının tanımı, 5378 sayılı Özürlüler Kanunu'nda şu şekildedir;

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir nedenle bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yeteneklerini çeşitli derecelerde kaybetmesi nedeniyle toplumsal yaşama uyum sağlama ve günlük gereksinimlerini karşılama güçlüğü olan ve korunma, bakım, rehabilitasyon, danışmanlık ve destek hizmetlerine ihtiyaç duyan kişidir.”

T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi Başkanlığı'nın (ÖZİDA), Devlet İstatistik Enstitüsü'ne (DİE) yaptırmış olduğu; Türkiye Özürlüler Araştırma Raporunda, özürlü tanımı daha kısa olarak şu şekilde yapılmıştır;

“Doğuştan veya sonradan herhangi bir hastalık veya kaza sonucu bedensel, zihinsel, ruhsal, duyuşal ve sosyal yetilerini çeşitli derecelerde kaybetmiş normal yaşamın gereklerine uyamayan kişilerdir.” (DİE ve ÖZİDA, 2002: 10).

1981 Milletlerarası Sakatlar Yılı, Türkiye Koordinasyon Kurulu Alt Komisyonu sakatlığı şöyle tanımlamaktadır;

“Bedensel, zihinsel, ruhsal özelliklerinde belirli bir oranda ve sürekli olarak işlev kaybına neden olan organ yokluğu veya bozukluğu sonucu, normal yaşamın gereklerine uyamama durumudur ve bu durumdaki kişiye sakat denilir” (Kara, 2007: 7-21).

Vücuttaki geçici yeti yitimi ve fonksiyon bozuklukları da, sakatlık olarak adlandırılmaktadır. Sakatlık, özürlülük ifadesinden; geçici olabilme özelliği nedeniyle farklılaşmaktadır. Ancak, engellilik özürlülüğü de kapsayan bir kavramdır. Engelli kavramı; özür kısıtlarıyla birlikte, toplumdaki dışlanmışlık gibi sosyal engelleri de kapsar. Bu husus, TS 12576: 20122 Standardında da “Özürlülük nedeniyle oluşan sınırlılıklar, sosyal yaşamı sınırladığında, kişi yalnızca özürle kalmaz, aynı zamanda "engelli" olur.” şeklinde tanımlanır. Engelli en kapsayıcı tanım olduğundan çalışmada “engelli” ifadesi kullanılmaktadır.

2.1.2. Engelli Sınıflandırılması

Engelliler, vücutlarındaki özürden ve diğer nedenlerden kaynaklı olmak üzere iki sınıfa ayrılabilir. Birinci gruba giren engellilik; ÖZIDA 2002 Araştırmasına göre altı başlık altında incelenebilir;

- Ortopedik (bedensel) engelli
- Görme engelli
- İşitme engelli
- Dil ve konuşma engelli
- Zihinsel engelli
- Süreğen hasta engelli (DİE ve ÖZIDA, 2002: 11).

Bedensel ve görme engelliler; fiziksel engellerle karşısında erişilebilirlik engeli de yaşar. Engelli gruplar haricinde çeşitli nedenlerle hareket kısıtlılığı yaşayan ve erişilebilirlik engeli bulunanlar aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir;

- Yaşlılar ve çocuklar
- Çok uzun ya da çok kısa boylular
- Aşırı kilolular
- Geçici engelliler (hamileler, sakatlananlar, hastalar)
- Bebek arabalı ve yük taşıyanlar (TS 9111: 2).

2.1.2.1. Ortopedik (Bedensel) Engelliler

Ortopedik engelliler: El, kol, ayak, bacak, parmak ve omurgalarında; kısalık, eksiklik, fazlalık, yokluk gibi sebeplerle kas ve iskelet sisteminde; yetersizlik, eksiklik ve fonksiyon kaybı sonucu; normal insanın hareketliliğine sahip olamayan; hareket organlarında veya bireyin bedenini oluşturan yapılardaki, hareket kısıtlılığı, şekil bozukluğu, kas güçsüzlüğü işlev kayıpları nedeniyle yardımcı cihaz ve araçlarla hareket edebilen fiziki engelli kişilerdir. Özellikle, kas ve iskelet sistemi özürleri olanlar; bel kemiği arızaları, kas zayıflamaları, beyin ve omurilik özürleri, kemik hastalıkları, felçliler, serabralpalsi, sipina bifida çocuk felci, spastik özürler, yani hareket

olanağını kısıtlayıcı özellikler taşıyanlar bu gruba girer. (Özdingiş, 2007: 29). Bedensel özründen dolayı hareket kısıtlılığı bulunan engelliler iki sınıfa ayrılır.

- Yürüeyebilen Engelliler: üçe ayrılır;
 - Yardımsız yürüeyebilen
 - Baston kullanarak yürüeyebilen
 - Koltuk değneği veya daha gelişmiş aparatlı engelliler
- Tekerlekli Sandalyeli Engelliler: üçe ayrılır;
 - Tekerlekli sandalyeye bağlı olup, zaman zaman yürüeyebilenler
 - Bedenin üst kısmını kullanan engelliler
 - Bedenini hiç kullanamayan tekerlekli sandalyeli engelliler

2.1.2.2. Görme Engelliler

İki gözle görmesi %10'dan aşağı olan, normal hayat ve çalışmalarında görme gücünden yararlanma olanağı olmayan kişilere “kör” denilmektedir. İki gözün görme toplamı %30'dan aşağı olan, özel bir takım araç ve yöntemler kullanmadan, normal hayat ve çalışmalarında görme gücünden yararlanamayanlar da “az görenler” olarak adlandırılır (MPM, 2003: 13). Bu durum, görme işlevinde görev alan unsurların yapı ve/veya doku bozuklukları neden olmaktadır. Bu grupta ikiye ayrılmaktadır.

- Doğuştan görme engelliler
- Sonradan olan görme engelliler

2.1.2.3. İşitme Engelliler

Toplumda, normal düzeyde iletişimini sağlayamayan insanlar, işitime engeli olarak tanımlanır. İnsanlarda işitme özrü, doğum öncesi, doğum anı ve sonrası yaşam boyunca karşılaşılan gürültü, kaza gibi nedenlerde veya yaşlılık nedeniyle işitme organlarının işlevlerinin bozulması ile oluşmaktadır. İşitme kaybının 21-35 desibel (dB) arasında olması halinde kişi, hafif derecede işitme engeli, 36 – 70 dB arasında orta derecede, 71 -90 dB arasında ileri derecede işitme engelli olarak tanımlanır. 90 dB ve üstü, çok ileri derecede işitme kaybıdır, sağır olarak tanımlanır (Özdingiş, 2007: 30-31).

2.1.2.4. Konuşma Engelliler

Herhangi bir nedenle konuşamayan veya konuşmanın hızında, akıcılığında, ifadesinde bozukluk olan ve ses bozukluğu olan kişilerdir. İşittiği halde konuşamayan,

gırtlaklı alınanlar, konuşmak için alet kullananlar, kekemeler, afazi, dil-dudak-damak-çene yapısında bozukluk olanlar bu gruba girmektedir (DİE ve ÖZİDA, 2002: 10).

2.1.2.5. Zihinsel Engelliler

Zihinsel engellilik; doğumdan önce, doğum sırasında veya gelişim sürecinde; farklı nedenlerle gelişim ve fonksiyonlarında; yaşlanma, duraklama, gerileme gösteren ve bunun sonucu, davranışlarda gerilik ve yetersizlik olan ve süreklilik arz eden bir durumdur (Atala, 1996: 18).

2.1.2.6. Süreğen Hastalıklar

Kişinin çalışma kapasitesi ve fonksiyonlarının engellenmesine neden olan, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalıklardır. Bunlar; kan hastalıkları, kalp-damar hastalıkları, solunum sistemi hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, kanserler, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, hiv hastalıklarıdır (DİE ve ÖZİDA, 2002: 11).

2.2. Engelli Hakları

BM'nin başarılarından biri; bütün uluslarca kabul edebilecek, herkesin arzu ettiği, uluslararası ölçekte korunan, evrensel nitelikte, kapsamlı bir "İnsan Hakları Hukuku" çatısı kurmasıdır. BM, uluslararası ölçekte kabul edilen; "ekonomik, sosyal ve kültürel haklar" ile "siyasi ve medeni haklar" dizisi tanımlamıştır. Aynı zamanda, bu hakları teşvik edecek ve koruyacak mekanizmalar kurmuş ve hükümetlere İnsan Hakları'nın korunması hususunda yardımcı olmuştur.¹

BM, İnsan Hakları çalışmaları kapsamında, 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni yayınlamıştır.² Bildiri; engellileri kapsamına almasa da, Haklar engelliler içinde geçerlidir. Bununla birlikte, Bildirinin 25. Maddesinde, sakatlık gibi geçim sıkıntısı olabilecek hallerde "güvenlik hakkı"ndan bahsedilerek, "Engelli Hakları"na ilk kez değinilmiştir.³ İnsan Hakları, toplumdaki herkes için geçerli olmakla birlikte uygulamada; ırk, cins, yaş, sakatlık vb. durumlarda hakların kullanımında eşitsizlikler yaşanmaktadır. Hak kullanımında eşitsizlik yaşayan kesimlerden biri de engellilerdir.

¹ <http://unicankara.org.tr/today/4.html> (02.4.2015).

² BM, 10.12.1948 tarihinde İnsan Hakları Evrensel Bildirisi'ni kabul etmiştir. Ülkemiz de, 1 Bildiri 06.04.1949 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı'yla kabul edilmiş, 27.05.1949 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

³ "Herkesin, kendisi ve ailesinin sağlık ve refahı için beslenme, giyim, konut, tıbbi bakım hakkı vardır. Herkes, işsizlik, hastalık, sakatlık, dulluk, yaşlılık ve kendi denetiminin dışındaki koşullardan doğan geçim sıkıntısı durumunda güvenlik hakkında sahiptir."

2.2.1. Engelli Haklarının Gelişimi

BM, toplumdan dışlanıp ayrımcılık gören, engellilerin haklarının güvence altına alınması ile ilgili uluslararası nitelikte çalışmalar yapmış, belgeler yayınlamıştır. BM Genel Kurulu (BMGK), öğrenme zorluğu çeken zihinsel özürlü bulunanlar için; Zekâ Açısından Geri Kalmış Kişilerin Hakları Beyannamesi'ni yürürlüğe koymuştur.⁴ Bu Beyanname, zekâ yönünden geri kalmış engellilerin, diğer sağlıklı kişilerle aynı haklara sahip olarak, özellikle eğitim, çalışma ve sosyal hayatta korunmalarını temin etmek amacıyla (Özdingiş, 2007: 48). Beyanname, sadece belli bir özürlü grubuna yönelik olmasına rağmen, BM'nin engelli hakları ile ilgili yayınladığı ilk belgedir.

BMGK, 1975'de Engellilerin Haklarına Dair Beyanname Belgesini yayınlamıştır.⁵ Engellilerin hakları ve topluma kazandırılmaları konusunda, ülkelere yol gösteren uluslararası bir Belgedir. Belge'de; engellinin, toplum hayatındaki rolü ve önemi ön planda tutulmuştur. Engellilerin üretken bireyler olarak topluma katılma hakları beyan edilmiş, toplumun engellilere karşı yükümlülükleri belirlenmiştir. Özellikle 3. Madde engellilere sınırsız yaşam alanı açması ve engelliler politikasının temel hedeflerini belirlemesi açısından önemlidir⁶ (ÖZİDA, 2010: 3-4). Belge, sadece bir veya bazı engelli gruplarının değil, bütün engellilerin haklarını kapsar. BM'nin bu anlamda yayınladığı ilk Belge niteliğindedir (Gül, 2006: 49).

BM'nin bugüne kadar ki, en kapsamlı ve engelliler tarafından da en fazla kabul gören Belgesi, bağlayıcı niteliği olmayan ve 22 maddeden oluşan "Engellilerin Fırsat Eşitliğine Dair Standart Kurallar"dır.⁷ Belgeyle amaçlanan, her engellinin diğerleri gibi toplumsal hayata tam ve eşit olarak katılma hakkı olduğunun bildirilmesidir. Dört bölümden oluşan Standart Kurallar'ın İlk Bölümü, "Eşit Katılımın Önkoşulları" başlığını taşır. Bilinç arttırma, tıbbi bakım, rehabilitasyon ve destek hizmetlerine ilişkin kuralların yer aldığı bu Bölümü, "Eşit Katılıma İlişkin Hedef Alanlar" başlıklı İkinci Bölüm izler. Bu Bölümde, erişilebilirlik, eğitim, istihdam, gelir sağlama ve sosyal güvenlik, aile hayatı ve kişi dokunulmazlığı, kültür, eğlence, spor ve dine ilişkin kurallar yer almıştır. Üçüncü Bölümde, ilk iki bölümdeki kuralların devletler tarafından

⁴ Beyanname; 1971 tarihinde 2586 sayılı BMGK Kararı ile yürürlüğe girmiştir.

⁵ 09.12.1975'te 3447 sayılı BM Kararı ile yayımlanmıştır.

⁶ "Sakat kişinin haysiyetine saygı gösterilmesi, onun en doğal hakkıdır. Sakat kişilerin sakatlık veya noksanlıklarının sebebi, durumu ve ciddiyeti ne olursa olsun, aynı yaştaki sağlam arkadaşlarının sahip oldukları düzgün hayat şartlarına, mümkün olduğu kadar normal ölçüde ve sahip olmak haklarıdır."

⁷ 20.12. 1993 tarih ve 48/96 sayılı BMGK Kararı ile kabul etmiştir.

ne tür tedbirler ile uygulanabileceğine ilişkin kurallara yer verilmiştir. Son Bölüm ise, Standart Kuralların uygulanmasının denetlenmesine ilişkindir (Gül, 2006: 49).

2.2.2. Engelli Hakları Sözleşmesi

BMGK 2001 yılında, engelli kişilerin haklarını teşvik etmek ve korumak üzere kapsamlı bir uluslararası sözleşmenin hazırlanması kararı almış, bu amaçla geçici bir komite oluşturmuştur.⁸ Komite 2006 yılında, “Engelli Hakları Sözleşme Tasarısı”nı Genel Kurul’a sunmuştur. “Engelli Haklarına İlişkin Sözleşme” ve Ekindeki İhtiyari Protokol, BMGK’unda kabul edilip, 03.05.2008 tarihinde yürürlüğe girmiştir.⁹ Sözleşme; engelli kişilerin medeni, ekonomik, siyasi ve kültürel haklarını düzenleyen ilk uluslararası belgedir (Kara, 2008: 100).

Engelli Hakları Sözleşmesi: Engelli bireylerin haklarına bütüncül bir koruma sağlayan ve bağlayıcılığı olan, uluslararası nitelikte ilk ve tek belge olması bakımından oldukça önemlidir. Toplam 50 maddeden oluşan bu Sözleşme genel ilkeler, genel yükümlülükler, ayrımcılık yasağı, erişilebilirlik, farkındalığın artırılması, yaşam hakkı, adalete erişim, kişisel özgürlük ve güvenlik, sömürü, şiddet ya da istismara maruz kalmama, kişisel hareketlilik, konut ve aile dokunulmazlığı, rehabilitasyon, eğitim, sağlık, çalışma ve istihdam, siyasi ve kamusal hayata katılım, sosyal koruma gibi çeşitli başlıklar altında engellilerin haklarını, sosyal politika konularını ve taraf devletlerin yükümlülüklerini düzenlemektedir (Özgökceler, 2011: 271).

2.2.2.1. Erişilebilirlik İlkesi

Erişilebilirliği en geniş anlamıyla kavramlaştıran ve bağımsız bir hükümlerle düzenleyen ilk sözleşme, BM Engelli Hakları Sözleşmesi’dir. BM, Engelli Hakları Sözleşmesinin 8 ilkesinden biri Erişilebilirlik İlkesidir.¹⁰ Sözleşme’nin 9. Maddesinde engellinin, kimsenin yardımına gereksinim duymadan, yaşamın bütün alanlarında eşit şekilde var olabilmesi için erişilebilirliğin sağlanması gerektiği açıklanmaktadır. Bu Madde ile engellilerin, devlete; binalara, yollara, ulaşım araçlarına, okullara, evlere, sağlık tesislerine, işyerlerine, kapalı ve açık tesislere, bilgi ve iletişim araçlarına vd. hizmetlere erişilebilirliğin sağlanması yükümlülüğü getirmiştir.

Erişilebilirlik, insan yapımı ve doğal fiziksel çevre başta olmak üzere, ekonomik, sosyal ve kültürel çevreye ulaşabilme, bu çevrelerde verilen hizmetlerden

⁸ 19.12.2001 tarih ve 56/168 sayılı BMGK Kararı.

⁹ 13.12. 2006 tarihinde BMGK’nda kabul edilmiş ve 30.03 2007 tarihinde imzaya açılmıştır.

¹⁰ BM Engelli Hakları Sözleşmesi 3. Madde (f) fıkrası.

yararlanma ve katkıda bulunma olanaklarına sahip olmayı ifade eden bir kavramdır. Engelliler için erişilebilirlik; hakları kullanabilmenin bir aracı olmanın yanında, bağımsız yaşamının, toplumsal yaşamın bütün alanlarına tam olarak katılabilmenin de koşuludur. Engellilerin bağımsız ve insan onuruna uygun bir yaşam sürebilmeleri için; toplumun diğer üyeleriyle eşit şekilde, fiziksel çevreye, ulaşım, bilgi ve iletişim teknolojisi dâhil bilgiye ve iletişime, halka açık diğer tesis ve hizmetlere erişimlerinin sağlanması gerekmektedir (Çağlar, 2012: 542-543).

2.2.3. Türkiye’de Engelli Hakları

Devlet, engelli bireylerin sosyal durumlarını iyileştirmek ve yaşam kalitelerini yükseltmek için çaba göstermek durumundadır (Kara, 2008: 80). BM Engelli Hakları Sözleşmesi ile devletlere bu konuda düzenlemeler yapma sorumluluğu yüklemiştir. Ülkemiz, Engelli Hakları Sözleşmesi’ni imzalamıştır. Sözleşme, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nde onaylanarak yürürlüğe girmiş ve engelli haklarının için gerekli yasal düzenlemeler yapılmıştır.¹¹ Bu düzenlemelerin en başında Anayasa’nın 61. Maddesi gelir. Söz konusu Madde;

“Devlet, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleriyle, malûl ve gazileri korur ve toplumda kendilerine yaraşır bir hayat seviyesi sağlar. Devlet, sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayıcı tedbirleri alır. Yaşlılar, Devletçe korunur. Yaşlılara Devlet yardımı ve sağlanacak diğer haklar ve kolaylıklar kanunla düzenlenir. Devlet, korunmaya muhtaç çocukların topluma kazandırılması için her türlü tedbiri alır. Bu amaçlarla gerekli teşkilat ve tesisleri kurar veya kurdurur.”

Böylelikle engelliler, sosyal hizmetlerden yararlanacak gruplar arasında içinde sayılmış ve Devlet, korunmaları ve toplum hayatına katılmaları için gerekli tedbirleri alma sorumluluğunu üstlenmiştir. Aynı şekilde, Anayasa’nın 61/2. Madde’sinde, “Devlet sakatların korunmalarını ve toplum hayatına intibaklarını sağlayacak tedbirleri alır.” ifadesiyle engellilerin erişim hakkı Anayasa güvencesine alınmıştır.

2.3. Engelliler İle İlgili Mevzuat

Engellilerin erişilebilirliği kapsamında düzenlemeler; 3194 sayılı İmar Kanunu ile 5378 sayılı Özürlüler Kanunu’dur. Ayrıca, erişilebilirlikle ilgili olmayan, özürlüler ile ilgili düzenlemelerin yer aldığı başka kanunlar da vardır.¹²

¹¹ 5825 sayılı Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun, 03.12.2008 kabul edilmiş, 18.12.2008 tarihli 27084 sayılı Resmi Gazete’de (R.G) yayınlanmıştır.

¹² 506, 571, 625, 634, 657, 818, 1319, 1512, 2022, 2828, 2918,3065, 3289, 3359, 3797, 3960, 3984, 4721, 4857, 5216, 5302, 5393, 5237, 6762 sayılı Kanunlar.

2.3.1. İmar Kanunu

Engellilerin erişilebilirliği ile ilgili ilk düzenleme, 1997 yılında 3194 sayılı İmar Kanun'a eklenen geçici 1. Madde ile yapılmıştır¹³ (ÖZİDA, 2010: 3). Bu düzenlemeyi takiben, Kanun'a ek geçici 9. Madde gereği, özürülerin yapılı çevre erişilebilirliğin sağlanmasına yönelik, 6 yönetmelikte yapılan düzenlemeler yürürlüğe girmiştir. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından yapılan bu düzenlemeler;¹⁴

2.3.1.1. Planlı Alanlar Tip İmar Yönetmeliği

Türk Standardları Enstitüsü (TSE) özürülü standartlarını esas alır. Belediyelere, özürülerle ilgili mevzuat ve standartlara uyma; bunları uygulama ve gerekli önlemleri alma yükümlülüğu getirir. Yönetmelikle özürülerin; yapılara, açık alanlara (yol, otopark, park, yaya bölgesi, meydan), bunlar üzerindeki ulaşım ve haberleşme noktalarına, erişilebilirliğinin sağlanması için TSE standartlarına uygun düzenleme yapılması koşulu getirilmiştir.

2.3.1.2. Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmelik

Belediyelere, özürülerle ilgili mevzuat ve standartlara uyma, bunları uygulama vd gerekli önlemleri alma yükümlülüğu getirilmiştir. Yönetmelikle özürülerin; yapılara, açık alanlara bunlar üzerindeki ulaşım ve haberleşme noktaları ve peyzaj elemanlarına, erişilebilirliğinin sağlanması için TSE standartlarına uygun düzenleme yapılması koşulu getirilmiştir.

2.3.1.3. Plansız Alanlar İmar Yönetmeliği

Yönetmelikte, erişilebilirliği sağlamak üzere TSE standartlarına uyma sorunluluğu getirilmiş, bazı ölçütlerde düzenleme yapılmıştır.

2.3.1.4. Gecekondu Uygulama Yönetmeliği

Özürülerin erişilebilirliğinin sağlanması için TSE standartlarına uyma zorunluluğu getirilmiş, bina bölümlerindeki çeşitli ölçülendirme ve özelliklerde düzenlemeler yapılmıştır.

¹³ 1997 yılı 572 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK), İmar Kanunu Ek Madde:1 "Fiziksel çevrenin engelliler için ulaşılabilir ve yaşanabilir kılınması için, imar planlar ile kentsel, sosyal, teknik alt yapı alanlarında ve yapılarda Türk Standartları Enstitüsü'nün ilgili standartlarına uyulması zorunludur."

¹⁴ 3194 sayılı İmar Kanunu Geçici 9. Madde ile Ek 1'inci Madde de öngörülen düzenlemeler; "yapılacak, yapılmış, yapılarda gerçekleştirilmesi için, imar yönetmelikleri ve kamu binaları ile ilgili mevzuatta 01.06.1998 tarihine kadar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından gerekli değişiklikler yapılır". 02.09.1999 tarihi 23804 sayılı R.G.'de yayımlanmıştır.

2.3.1.5. Sığınaklar Yönetmeliği

Sığınak yapımında TSE standartlarına uyulması hükmü getirilmiştir.

2.3.1.6. Otopark Yönetmeliği

Otopark yapımında TSE standartlarına uyulması, umumi bina, bölge ve genel otoparklarda, 1'den az olmamak şartıyla park yerlerinin %5'inin özürlü işareti koyularak özörlölere ayrılması şartları getirilmiştir (ÖZİDA, 2010: 3-4).

2.3.2. Özürlüler Kanunu

Türkiye'de Engellilerin Erişilebilirlik Hakları'nı, kapsayan özörlölere yönelik ilk kanun 2005 yılında yayınlanan, 5378 sayılı Özürlüler ve Bazı Kanun ve KHK'de Değişiklik¹⁵ Yapılması Hakkında Kanundur.¹⁶ Bu Kanun; kamuya ait mevcut resmî yapılar, bütün yol, kaldırım, yaya geçidi, açık ve yeşil alanlar, spor alanları vb. sosyal, kültürel alt yapı alanları ile gerçek/tüzel kişiler tarafından yapılmış ve halka açık hizmet veren her türlü yapının, toplu taşıma araçlarının engellilerin erişilebilirliğine uygun duruma getirilmesini hükme bağlamıştır.

“1. Madde: Engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlar.”

Engellilerin erişilebilirliği ile ilgili düzenleme çalışmaları için en geç tamamlanma tarihi; Kanun yürürlüğe girdikten 7 yıl sonra olarak hükme bağlanmıştır (Kanunun geçici 2.-3. Maddesi).¹⁷ Bir istisna olarak sürücü koltuğu hariç, dokuz ila on altı oturma yeri olan toplu taşıma araçları, yolcu gemileri ile özel ve kamu şehirlerarası toplu taşıma araçları ile turizm taşımacılığı yapılan araçlar 07.7.2017¹⁸ tarihine kadar engelliler için erişilebilir duruma getirilir hükmü getirilmiştir. 6353 sayılı Kanunla:¹⁹ 7 yıllık geçiş süresi, 8 yıla çıkarılmış, denetimler sonucu bulunan eksiklerin tamamlanması için de 2 yıl ek süre verilmiştir.²⁰ 5378 sayılı Kanunun kamu binaları ve

¹⁵ 5378 sayılı Kanunu 3. Maddesi değişiklik hükümleri 506, 571, 625, 634, 657, 818, 1319, 1512, 2022, 2828, 2918,3065, 3289, 3359, 3797, 3960, 3984, 4721, 4857, 5216, 5237, 6762 Kanunlarda açıklanır.

¹⁶ Kanun, R.G.'nin 07.07.2005 tarihli 25868 sayısında yayınlanmıştır.

¹⁷ 2006 yılında Başbakanlık, kamu kurum ve kuruluşlarına bu hükmün yerine getirilmesi için 2006/18 sayılı Genelge çıkarmıştır Genelge 'de, kamu kurum ve kuruluşlarından kısa, orta, uzun vade planlar hazırlanarak, gerekli düzenlemeleri yapması istemiştir.

¹⁸ 6353 sayılı Kanunla 07.7.2017 tarihi 07.07.2018 tarihine uzatılmıştır.

¹⁹ R.G.'nin 12.07.2012 tarihli 28351 sayısında yayınlanmıştır.

²⁰ Geçici 3. Madde: “Denetim sonucunda ilgili belediye ve kamu kurum ve kuruluşları ile umuma açık hizmet veren her türlü yapıların ve açık alanların malikleri ile toplu taşıma araçlarını sahiplerine eksikleri tamamlaması için birinci fıkrada belirtilen sürenin bitiminden itibaren iki yıl ek süre verilebilir.”

kamusal alanlardaki erişilebilirlik düzenlemelerinin hayata geçirilmesi için 10 yıl süre verilmiş, 07.7.2015 tarihinde bu süre dolmuştur.

Ayrıca engellilerin erişilebilirliğini sağlamak üzere, “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmeliği” yayınlanmıştır.²¹ Yönetmeliğin 7. Maddesi’nde “İdare, sunduğu kamu hizmetlerinin özürsüzler tarafından kolayca erişilebilir olması için gerekli tedbirleri alır” hükmü ile Devlete, erişilebilirlik sağlanma yükümlülüğü getirilmiştir.

2.4. Engelli İstatistikleri

2.4.1. Dünya Engelli İstatistikleri

Dünya’da 1 milyar kişi, yani dünya nüfusunun yaklaşık % 15’i bir şekilde engellilik yaşadığı tahmin edilmektedir.²² Dünya Sağlık Araştırması, engelli sayısını 785 milyon (% 15,6) kişi olarak belirtirken, 110 milyon kişininin (% 2,2) işlevlerini yerine getirme konusunda çok ciddi zorluklar yaşadığını yani şiddetli engelliliğe sahip olduğunu tahmin etmektedir. Küresel Hastalık Yükü Çalışması engelli sayısını 975 milyon (% 19.2) olarak belirtirken “şiddetli engellilik” yaşayan kişi sayısını 190 milyon (% 3,8) tahmin etmektedir.²³ Çocuk engelliliği (0-14 yaş) istatistiklerini sadece Küresel Hastalık Yükü çalışması ölçmekte olup bu yaş grubunda engelli sayısını, 13 milyonu (% 0,7) “şiddetli engellilik” olmak üzere tahmini 95 milyondur (DSÖ, 2011: 4).

2.4.2. Türkiye Engelli İstatistikleri

Türkiye’de engelli nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %12.29’dur. Ortopedik, görme, işitme, dil ve konuşma ile zihinsel özürsüzlerin oranı %2.58 iken, süregelen hastalığı olanların oranı %9.70’dir (ÖZİDA, 2002:5). Tablo 2.1’de, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün (ASPB. EYHGM) Özveri Sistemi engelli dağılım görülmektedir.²⁴ İl bazında engelli sayıları ise Ek-II’de verilmektedir.

²¹ Yönetmelik; 31.07.2009 tarih ve 27305 sayılı R.G. ’de yayınlanmıştır.

²² 2010 Dünya nüfusu tahminlerine göre.

²³ 15 yaş ve üstünü kapsar.

²⁴ Özveri: ASPB. EYHGM elektronik Ulusal Özürsüzler veri tabanıdır. Bilgileri; yetkili sağlık kuruluşları tarafından engelli raporu almış, veri tabanına bilgi akışı sağlanabilen kamu kurum ve kuruluşlara herhangi bir nedenle başvuran engelli verilerinin derlenmesi ile oluşmuştur. Türkiye’de kayıtlı engellileri kapsar. Kayıtlı olmayanlar da vardır. ASPB. EYHGM e-ktup ile bilgi alınmıştır (N.Özer 21.5.2013).

Tablo 2.1: Engel Grubuna Göre Dağılım

Engel Grubu	Sayı
Süreğen Hastalıklar	777.043
Dil ve Konuşma	39.596
Zihinsel	491.346
İşitme	156.625
Ortopedik	325.442
Ruhsal ve Duygusal	176.217
Görme	216.595
Toplam	1.535.685 ²⁵

2.4.3. Denizli Engelli İstatistikleri

Denizli İli'nin nüfusu 950.557'dir.²⁶ Denizli'de yaşlı, süreğen hastalıklı, aşırı kilolu gibi hareket kısıtlılığı yaşayan engelli sayısı 116.823 kişi tahmin edilmektedir (% 12,29). Denizli'de şiddetli engellilik yaşayan ve Özveri Kayıtlarına girmiş 22.759 engelli bulunmaktadır (EK-II). Bu sayıya, geçici ve kalıcı hareket kısıtlılığı yaşayanlar da ilave edildiğinde, Kentteki engelli sayısı 5 kat artmakta, 116.823 kişiye ulaşmaktadır.

2.5. Engelli Standartları

2.5.1. Türkiye de Engelli Standartlarının Gelişimi

Türkiye'de, standart hazırlama ve yayınlama yetkisi TSE'dedir. Engellilere yönelik standartlar da TSE tarafından hazırlanıp, yayınlanır. Bu doğrultuda TSE 25 standart yayınlamıştır (EK-III). Standartlar incelendiğinde; engellilere uygun asansörler, kaldırma platformları, engellilerin kullandığı araçların ve gereçlerin standartları ile bina ve mekânlara erişilebilirliği ile ilgili olduğu görülür. 3194 İmar Kanunu'yla; kentlerdeki bütün açık ve yeşil alanlar, kamu binaları, toplu taşıma araçları, engellilerin kullanıma uygun hale getirilmesi için uyma zorunluluğu olan 3 Standart²⁷ getirilmiştir.

- TS 9111 / 2011 - “Özürülüler ve Hareket Kısıtlılığı Bulunan Kişiler İçin Binalarda Ulaşılabilirlik Gereklere”
- TS 12460 / 1998- “Şehir İçi Yollar-Raylı Taşıma Sistemleri Bölüm 5: Özürülü ve Yaşlılar İçin Tesislerde Tasarım Kuralları”

²⁵ Bir kişi birden fazla gruba dâhil olabilir. “Toplam” genel toplamdan fazladır.

²⁶ <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425> (18.9.2013).

²⁷ Kanunda Standartlar belirtilmemiş Türk Standartlarına atıf yapılmıştır. Bu 3 Standart; atıf kapsamında doğrudan erişilebilirlik ile ilgili atıf kapsamındaki Standartlardır.

- TS 12576 / 2012- “Şehir İçi Yollar - Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları”

ÖZİDA 2010 yılında, yerel yönetimlerin engellilerin erişilebilirliğini sağlaması konusunda, “Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgileri El Kitabı”nı yayınladı. TSE ve Gazi Üniversitesi katkılarıyla hazırlanan Kitapta, Türk Standartlarından alıntı yapılmıştır.²⁸ Yön gösterici nitelikteki Kitapta, erişilebilirlikle ilgili standartlar açıklanır.

2.5.2. TS 12576 Standardı

1997 İmar Kanunu’yla kentlerdeki açık ve yeşil alanların erişilebilirliği için, TSE Standardı zorunluluğu getirilmesi ardından TSE, 1999 yılında TS 12576 “Özürü ve Yaşlılar İçin; Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları” Standardını yayınladı. Bu Standardın kapsamı;

“Özürülerin şehir içi yollarda; yaya yolu, alt/üst geçitler ve kavşaklarda sağlıklı insanlar gibi serbestçe, güvenli ve engellenmeden hareketlerini sağlamak amacı ile tesis olunan yapısal önlemler ve işaretlemelerin tasarım kurallarını kapsar.”

TS 12576 Standardı, 2012 tarihinde güncellenmiş, 1999 Standardı yürürlükten kalkmıştır.²⁹ 2012 Standardı “Şehir İçi Yollar – Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerinin Tasarım Kuralları” olarak adlandırılır. TS 12576 Standardı ile “özürü” ifadesi kaldırılmış ancak, “engelli” ifadesi de konmamıştır. Standardın kapsamı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Bu standart, hareket kısıtlılığı bulunanlar dâhil tüm yayaların, yaya yollarını ve kaldırımları, yaya geçitlerini ve kavşakları güvenli ve rahatça kullanabilmeleri için oluşturulacak yapısal önlemlerin ve işaretlemelerin tasarım kurallarını kapsar”

İlk zamanlarda, TS 12576:1999 Standardı ile erişilebilirlikte en çok mağduriyet yaşayan, özürülerin sorunlarının çözülmesi amaçlanır; Standardın adı ve kapsamı özürüler olarak belirlenmiştir. Zamanla, Standardın düzenlemelerinin sadece özürüleri ilgilendirmediği, hareket kısıtlılığı bulunan herkesi kapsadığı görülür. Bu nedenle, 2012 Standardının kapsamı hareket kısıtlılığı olanlar dâhil herkes olarak genişletilir.

²⁸ Alıntı yapılan Standartlar; TS 12576, TS 9111, TS 12460.

²⁹ 14.9.2012 tarih 28441 sayılı R.G. İçişleri Bakanlığı Tebliği ile mal veya hizmet alımları ile yapım işlerinde ve bunların ihale, geçici kabul, kabul, denetim ve muayene safhalarında uygulama zorunluluğu getirilmiştir.

2.6. Parklara İlişkin Engelli Standartları

Engellilerin parkları kolay, rahat, güvenli olarak kullanabilmeleri yol park öğelerin standartlara uygun yapılması gereklidir. Parklarda engellilerin kullanım kolaylığı sağlanması için TS 12576 Standardına uyulması gerekmektedir. Parklarda erişilebilirliği etkileyen öğeler; ulaşım öğeleri (otopark, yaya yolu, rampa, zemin malzemeleri) bilgi levha ve panoları, aydınlatma öğeleri, yeşil unsurlar, su öğeleri, mobilya ve donatı öğeleri, yapısal ve sanatsal öğelerdir. TS 12576 Standardının engellilere yönelik bu öğeler ilgili getirdiği ölçütler aşağıda verilmiştir.

2.6.1. Ulaşım Öğeleri

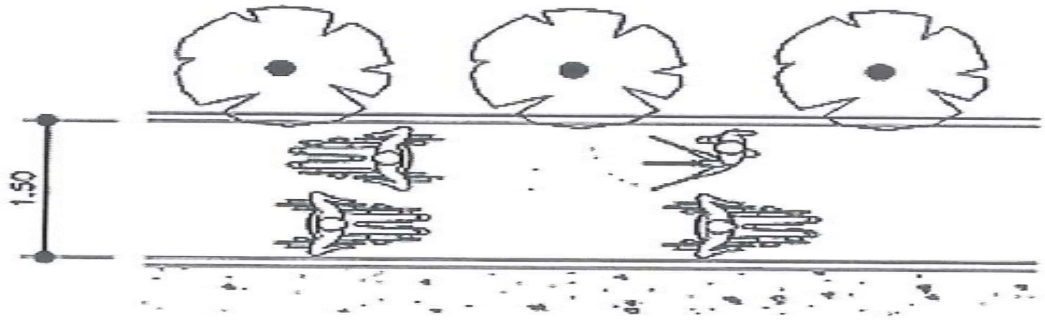
2.6.1.1. Engelli Otoparkları

Öncelikle engelliler parka kadar gelebilmelidir. Bu açıdan engelli otoparkları oldukça önemlidir. Otopark alanındaki düzenlemeler de TS 9111 Standardının konusudur. Parkların otoparkında, mutlaka engelliler içince ayrılmış otoparklar bulunmalıdır. Engellilere ayrılmış otopark alanı toplam otopark sayısını % 5'i olmalıdır. Engellilere ayrılan otoparkların engellilere ayrıldığını gösterir işaretler olmalıdır. Park yerindeki bilet makineler yerden 90 – 120 cm yükseklikte olmalıdır. Engelli otoparklar giriş rampasına en çok 30 metre olmalıdır.

2.6.1.2. Yaya Yolları

TS 12576 Standardının ana ögesi yaya yollarıdır. Standartta yaya yolu; "Yayaların kullanımına ayrılmış, taşıt trafiğine tamamen kapatılmış veya gerektiğinde belli taşıtların girmesine izin verilen yol" olarak tanımlanır. Parklardaki yollar bu kapsamdadır. Parklardaki yaya yolları, engellilerin güven içinde kolay, rahat kullanabileceği şekilde gerekli genişlik ve geçiş alanına sahip olmalıdır. Ancak, hareket kısıtlılığı bulunanlar için yapılan düzenlemelerle, ayrıştırılmış alanlar, yollar oluşmamalı bütünleştirici tasarımla yapılmalıdır. Ayrıştırılmış alanlar ve yollar; engellilerin ötekileştirilmesi gibi bir algıya neden olabileceği gibi, yolların ve hareket alanlarının daralmasına ve kullanımının zorlaşmasına neden olacaktır.

Hareket kısıtlılığı olan engelliler yararlanabilmesi için, park yolları belli genişlikte olmalı ve yolun her yerinde hareket alanını sağlamalıdır (Şekil 2.1). Hareket kısıtlılığı olan ve tekerlekli sandalyelilerin, yaya yollarından faydalanabilmesi için gereken en az genişlik 150 cm'dir. Yol üzerinde bulunan herhangi bir öge bu genişliği daraltmamalıdır.

Şekil 2.1: Tekerlekli Sandalye Kullananlar İçin Yol Genişlikleri³⁰

TS 12576 Standardında, tekerlekli sandalyeli engellilerin 90°, 180°, U dönüşü ile bir engel etrafında dönmek için yolda gerekli en az hareket alanları belirlenmiştir. Buna göre; 90° ve 180° dönüşü için gereken en az alan 150 x 150 cm; U dönüşü için 150 x 200 cm; bir engel etrafında dönme için 110 x 122 cm'dir (Şekil 2.2).

Yaya yolları kaygan olmamalı, düşme tehlikesi oluşturmamalıdır. Parklarda, düşme tehlikesi oluşturan göletler, süs havuzları gibi ögeler bulunur, bazen yollar bu ögelerin kenarından geçer. Bu tür yerlerin kenarları; çit, korkuluk, duvar ve çeşitli bitkilerle aşılamayacak şekilde kapatılmalıdır. Bu tür korkulukların yükseklikleri 70 – 90 cm olmalıdır.

<p>EN AZ 150 cm</p> <p>EN AZ 150 cm</p> <p>EN AZ 150 cm</p>	<p>EN AZ 150 cm</p> <p>EN AZ 150 cm</p>	<p>EN AZ 150 cm</p> <p>EN AZ 200 cm</p>	<p>EN AZ 122 cm</p> <p>EN AZ 110 cm</p> <p>EN AZ 110 cm</p>
90° Bina ve Açık Alanda Dönüş Alanları	180° Dönüş Alanı	U Dönüşü	Engel Etrafında Dönme

Şekil 2.2: Tekerlekli Sandalyeli Engelliler Hareket Alanları³¹

2.6.1.3. Rampalar

Tekerlekli sandalye kullanan engellilerin yaya yollarında karşılaştıkları büyük zorluklardan biri de, yol üzerlerindeki merdivenler ve aşırı eğimlerdir. Yaya yollarında merdiven zorunlu olmadıkça, rampa tercih edilmelidir. Engellilerin kullanımı söz konusu olduğunda merdivenlerin yanında rampalarında oluşturulması zorunludur.

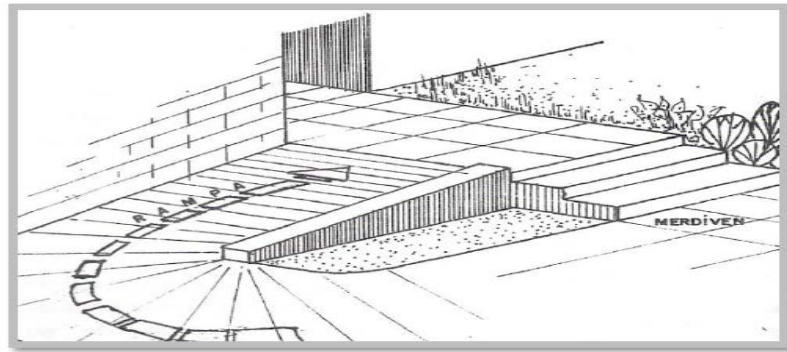
³⁰ <http://un.org/esa/socdev/enable/desingnm> (24.11.2013).

³¹ <http://un.org/esa/socdev/enable/desingnm> (24.11.2013).

Parkların girişinde de rampa bulunmalıdır. Standarda göre; rampa eğimleri en çok % 5; genişliği en az 100 cm olmalıdır ³² (Şekil 2.3). Rampa başı ve sonunda 150 x 150 cm hareket alanı olmalıdır. Rampa 10 metreden uzunsa, dinlenme sahanlıkları yapılmalıdır. Dinlenme sahanlığı en az 250 cm olmalı ve burada bir bank bulunmalıdır. Rampada uygun eğimin sağlanabilmesi için, merdivenin kenarından rampa çıkabilir (Şekil 2.4). Rampa korkuluk ve küpeşterleri TS 9111 Standardının konusudur.

Şekil 2.3: Standarda Uygun Rampa (Chief Administrator's Office,2003:12).

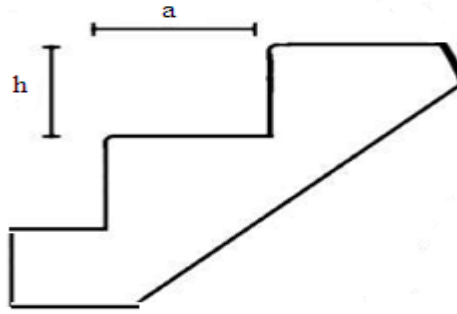
Şekil 2.4: Rampa Çözümü (Uzun, 2004: 256).

2.6.1.4. Merdivenler

TS 12576 Standardına göre; parklarda bulunan merdivenlerin genişliği en az 180 cm olmalıdır. Basamaklar arasında fark olmamalı, hepsi eşit yükseklikte olmalıdır. Basamak uçları çıkıntılı olmamalıdır. Basamak genişliği (a) en az 30 cm, basamak yüksekliği en çok 15 cm (h) olmalıdır³³ (Şekil 2.5).

³² % 5 eğim; 10 metrelik rampanın başlangıç ve bitiş arasındaki yükseklik farkı 50 cm'den çok olamaz.

³³ Basamak yüksekliği ve genişliği $2h + a = 60 - 64$ cm olacak şekilde ayarlanmalıdır.

Şekil 2.5: Basamak Ölçüleri

Merdiven yükseklikleri 180 cm'den fazla ise, en az 150 x 150 cm büyüklüğünde sahanlık alanı olmalıdır. Merdiven yön değiştiriyorsa, sahanlık büyüklüğü en az 180 x 180 cm olmalıdır. Her bir basamak ucuna 2,5 cm eninde kaymayı önleyici, merdiven rengiyle zıt renkte olan şeritler kullanılmalıdır. Merdivenlerin başlangıç ve bitişinde “uyarıcı yüzey” bulunmalıdır.³⁴ Merdivenler basamaklara gölge düşmemesi için iyi şekilde aydınlatılmalıdır. Merdiven kenarlarında su tahliye olukları olmalıdır.

Merdiven korkuluk ve küpeşterleri TS 9111 Standardında ele alınmıştır. Merdivenlerin iki tarafına da korkuluklar yapılmalıdır. Merdiven genişliği 300 cm'den fazla ise ortalarına da korkuluk konulmalıdır. Merdivenin bir tarafı duvar olması durumunda küpeşte duvara monte edilmelidir. Korkuluklarda, basamak zemininden en çok 45 cm yükseklikte koruma demirleri olmalıdır. Küpeşterler merdivenin başlangıç ve bitişinden sonra en az 30 cm devam etmelidir. Merdivenin başlangıç ve bitişinde küpeşter uçları bir kazaya yol açmaması için yarım daire şeklinde kıvrılmalıdır.

2.6.1.5. Zemin Döşemesi

TS 12576 Standardına göre; yol kaplamasında olması gereken özellikler şunlardır; yol kaplaması, yol sathı boyunca aynı yükseklikte olmalı düzgünlüğünü ve bütünlüğünü korumalıdır. Zemin kaplaması kaygan olmamalı, tehlike oluşturmamalıdır. Zemine kaplaması; yaya yollarında tümsek, çukur, oluşturmamalı; aralarında boşluklar bulunmamalı; üzerlerine basıldığında oyamamalı, engelli olsun veya olmasın herkes için güvenilir olmalıdır.

Parklarda görme engellilerin; kolay, rahat ve güvenle gezebilmesi, gerektiğinde tuvalet, çeşme vb. yerlere gidebilmesi için yollarda, Hissedilebilir Yürüme Yüzeyi

³⁴ Uyarıcı yüzey (UY): Bir tehlike veya karar noktasına dikkat çeken, hissedilir yüzey (TS ISO 23599).

(HYY) bulunmalıdır.³⁵ Yollarda ağaç gibi öğelerin dipleri, az görenlerin buraları fark edebilmesi için; ya zıt renkte ızgaralar konularak veya yol seviyesine kadar zıt renklerde çakıl taşı doldurularak kapatılmalıdır.

2.6.2. Levha ve Panolar

Kullanıcıların parkları; kolay, rahat ve güvenle gezebilmeleri, gereksinim duydukları yerlere en uygun yoldan, kısa sürede erişebilmeleri gereklidir. Özellikle, hareketi kısıtlı engelliler ve tekerlekli sandalyeliler, parklarda kendilerine uygun otopark, tuvalet, çeşmelere erişebilmelidir. Aynı şekilde, tekerlekli sandalye kullananlar, yollarındaki rampalara en kısa yoldan erişmelidir. Bu nedenle parklarda, Şekil 2.6'da görüldüğü gibi engellilere özel yönlendirme levhaları bulunur.

Şekil 2.6: Önemli Yerleri Gösteren Levhalar

TS 12576 Standardına göre; levha ve pano öğelerinde bulunacak özellikler şunlardır; öğeler yaya geçişini engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir. Yol üzerine yerleştirilenler, yol hareket alanını daraltmamalıdır. Yola uzanan veya yol üzerinde yer alan pano ve levhaların yerden yüksekliği en az 220 cm olmalı, çarpma tehlikesi oluşturmamalıdır. Yol üzerinde yer alan öğeler, görme engellilerin çarpmaması için HYY üzerinde olmamalıdır. Bu pano ve levhalar, fark edilebilmesi için zıt renklere boyanmalı ya da üzerlerine zıt renklerde şeritler çekilmelidir. Görme engellilerin kullandığı levha ve panolarda, yerden en az 70 cm yükseklikte kabartma yazılar da

³⁵Hissedilebilir yürüme yüzeyi (HYY): Görme özürli kişinin dokunma duyusuna hitap ederek; yönlendirmek, amacına uygun yön değiştirmesini sağlamak, engeller konusunda uyararak için zeminde tasarlanmış kabartma dokulu yüzeylerdir (TS 9111).

bulunmalıdır. Ögelerde, keskin kenarlı ve sivri köşeli yerler olmamalıdır. Levha ve panolar kolay, sade, okunabilir olmalı ve bunun için yeterince aydınlatılmalıdır. 10 m. mesafeden görülen levhalarda harf yüksekliği en az 25 cm; 20 m. görülenlerde 40 cm; 50 m. görünenlerde en az 75 cm olmalı ve arial yazı tipiyle yazılmalıdır. Metin ve semboller zemin rengiyle zıt renkte olmalıdır. Levhalarda; bilgilendirme, mavi zemin üzerine beyaz sembol; uyarı, sarı zemin üzerine siyah sembol; tehlike, kırmızı zemin üzerine beyaz sembol; güvenlik, yeşil zemin üzerine beyaz sembol şeklindedir. Bilgilendirme sembollerinin yerden yüksekliği, görüş hattı olan 105 cm ila 195 cm arasında olmalıdır.

2.6.3. Aydınlatma Ögeleri

Parklar, gece, gündüz kullanılan, gezilen yerlerdir. Bu nedenle geceleri parkların, her yeri yeterince aydınlatılmalıdır. Ayrıca, gerekiyorsa bazı ögeler ilaveten aydınlatılmalıdır. Bu ögeler, aydınlatma ötesinde, parklara ışıklarıyla renk katan, süsleyen ögelerdir. 12576 Standardına göre; aydınlatma ögelerinde bulunması gereken özellikler; ögelerin geçişi engellemeyecek şekilde yerleştirilmelidir. Aydınlatma ögeleri, yolların genişlik ve hareket alanını daraltmamalıdır. Yaya yoluna uzanan veya yol üzerinde yer alan aydınlatma ögelerinin, yerden yüksekliği en az 220 cm olmalıdır. Öge yüksekliği bundan azsa, yolu kullananlar başlarını veya şemsiyelerini çarpabilirler. Yoldaki aydınlatma ögeleri az gören engellilerce fark edilebilmesi için zıt renklerde olmalı, HYY üzerinde olmamalıdır. Yol üzerindeki ögelerin direkleri fark edilebilmesi için zıt renklerde olmalı veya üzerlerine fark edilebilir renklerde şeritler çekilmelidir. Ögelerde; keskin, çıkıntılı kenarlar, cıvata uçları ve açıkta elektrik aksamı olmamalıdır.

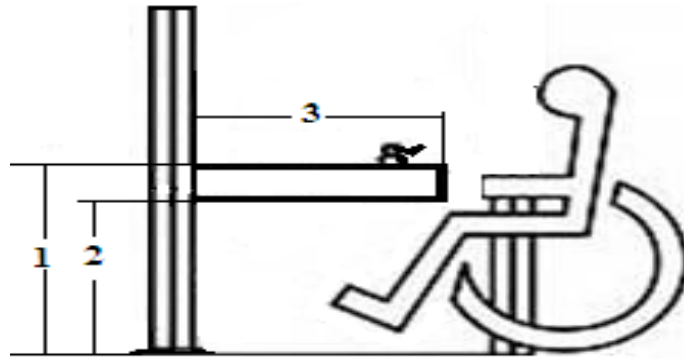
2.6.4. Yeşil Ögeler

Yeşil ögeler, parklarda en çok kullanılan ögelerdir. Standarda göre; bu ögelerde bulunması gereken özellikler şunlardır; yeşil ögeler zorunlu olmadıkça yaya güzergâhında olmamalı, geçişi engellemeyecek şekilde kenarlara yerleştirilmelidir. Yoldaki saksı, ağaç, bitki düzenlemeleri yol genişliğini ve hareket alanını daraltmamalıdır. Yol üzerinde yer alan bu tür ögeler, fark edilebilir zıt renklere boyanmalıdır. Yaya yoluna uzanan veya yol üzerindeki bitkilerin dal yüksekliği en az 220 cm olmalıdır. HYY üzerinde yeşil ögeler bulunmamalıdır. Rampa ve merdiven yakınlarına, meyvesi dökülerek yolu kayganlaştıracak bitkiler ve yoldan geçenlere zarar verebilecek dikenli bitkiler dikilmemeli, ögelerde keskin ve çıkıntılı yerler olmamalıdır.

2.6.5. Su Ögeleri

Yeşilin tamamlayıcısı su ögeleri parklarda çok sık kullanılır. Standarda göre; su ögelerinde olması gereken özellikler: Bu ögeler, yaya güzergâhına değil, geçişi engellemeyecek şekilde kenarlara yerleştirilmelidir. Süs havuzu gibi ögeler, yol genişliği ve hareket alanını daraltmamalı, HYY üzerinde olmamalıdır. Yol üzerindeki zıt renklere boyanmalıdır. Yola bitişik olan ve düşme tehlikesi oluşturan, göl, su kanalı gibi ögelerin; kenarlarında fark edilebilir şekilde en az 10 cm yükseklikte bariyer yapılmalı veya çit, taş, çim alanlar ile yoldan ayrılmalıdır. Bariyerlerde, keskin, çıkıntılı yerler olmamalı; fıskiye, şelale gibi su ögelerinden yollara su sıçramamalıdır.

Çeşmeler, parkta bulunması zorunlu olan su ögeleridir. Bu ögeler tekerlekli sandalyelilerin kullanımına uygun olmalıdır. Standarda göre; çeşme lavabosunun alt yüzeyi en çok 75 cm (1), üst yüzeyi 85-90 cm arasında (2), ayak boşluk en az 60 cm'dir (3) (Şekil 2.8). Tekerlekli sandalyeli engellilerin çeşmelere yanaşabilmesi için çeşme önünde, eni 90 cm, boyu 130 cm olan hareket alanı olmalıdır. Engelli çeşmeleri için HYY ile yol gösterilmeli, çeşmelerle ilgili bilgilendirme ve yönlendirme levhaları olmalıdır. Engelli kullanımı için çeşmeler el veya ayak ile basılarak açılabilir.

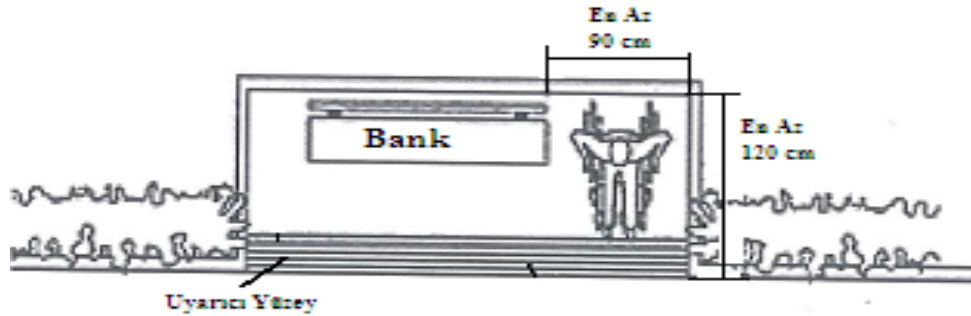
Şekil 2.8: Çeşmelerde Olması Gereken Ölçüler

2.6.6. Park Mobilyaları

2.6.6.1. Dinlenme Bankları

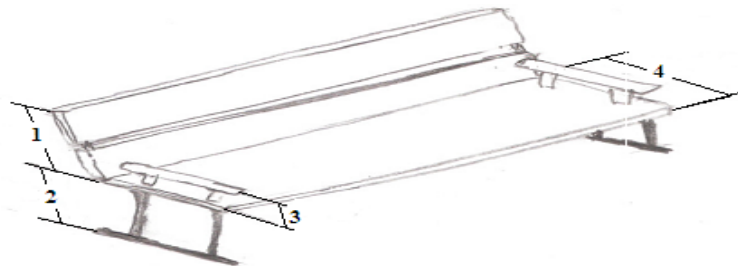
Parklarda, gelenlerin yorulduğu zaman, dinlenecekleri banklar bulunmalıdır. Bankları, tekerlekli sandalyeliler dâhil herkes kullanılabilir. Standarda göre; bankların özellikleri şöyledir: Bu ögeler, yol kenarlarında olmalı; geçişi zorlaştırıp, engellememeli, yol genişliği ve hareket alanını daraltmamalıdır. Engelliler, engelli olmayan tanıdıklarıyla oturabilmelidir, bunun için bank kenarında en az, eni 90 cm, boyu 120 cm olan sandalye boşluğu bırakılmalıdır. Şekil 2.9'da tekerlekli

sandalyelilerin kullanımına uygun tasarlanmış bir dinlenme bankı görülmektedir. Bank önündeki çizgili alan, görme engellilerin bankı algılaması için yapılan uyarıcı yüzeydir.

Şekil 2.9: Dinlenme Bankının Yanında Tekerlekli Sandalye İçin Alan³⁶

Standarda göre bank ölçüleri Şekil 2,10'da verilmiştir. Banklarda dayama yeri 45 cm (1); yükseklik 41- 46 cm arasında (2); kol yerinin oturma yerinden yüksekliği 15 cm (3); bank genişliği 36 - 46 cm arasında olmalıdır (4). Banklarda keskin ve çıkıntılı kenarlı yerler olmamalıdır.

Şekil 2.10: Dinlenme Banklarında Olması Gereken Ölçüler

2.6.6.2. Gölgelekler

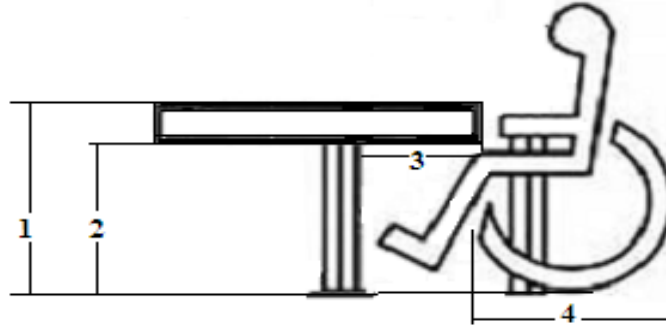
Gölgelek park kullanıcılarını; güneşten ve yağmurdan korunmak için yapılır. Yoldaki siperlikler, Standard ile belirlenen yol genişliği ve hareket alanını daraltmamalıdır. Tekerlekli sandalyeli kullanıcılar dâhil, herkesin rahat erişilebileceği şekilde yerleştirilmelidir. Gölgelek giriş yüksekliği en az 220 cm olmalıdır. Gölgeleklerde banklar olmalı, bu bank kenarına da diğer banklar gibi, tekerlekli sandalye boşluğu bırakılmalıdır. Gölgelek içinde geçişi engelleyecek, zorlaştıracak, tekerlekli sandalyelilerin hareket alanını daraltacak öge bulunmamalı, keskin ve çıkıntılı kenarlar olmamalıdır.

2.6.6.3. Masalar

Parklarda bir şeyler yemek içmek, piknik yapmak için masalara gerek vardır. Standarda göre; masalar, yaya yollu genişliğini ve hareket alanlarını daraltmamalı;

³⁶ <http://un.org-esa-socdev-enable-desingnm-ad1-03htm> (13.9.2013).

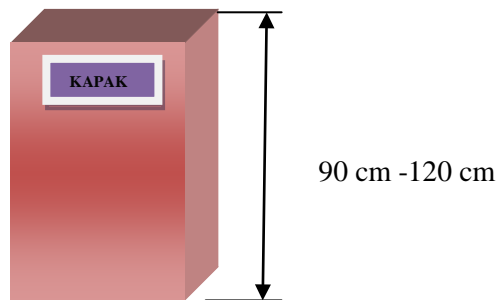
tekerlekli sandalye kullanıcıları dâhil, herkes tarafından rahatlıkla ulaşabilir şekilde, uygun yerlere yerleştirilmelidir. Masalarda keskin, çıkıntılı kenarlı yerler olmamalıdır. Standartta masa ölçüleri şöyledir; en az tabla üst yüksekliği 86 cm (1); alt yüksekliği 75 cm (2); ayak boşluğu 60 cm (3); masa önünde hareket alanı 100 cm (4) olmalıdır.

Şekil 2.11: Masalarda Olması Gereken Ölçüler

2.6.6.4.Çöp Kutuları

Parklarda halkın, çöpünü yere atmaması için çöp kutuları vardır. Bu öğeler yol genişliği ve hareket alanını daraltmamalıdır. Tekerlekli sandalye kullanıcıları dâhil, herkesin ulaşabileceği yerlere konmalıdır. Standartta göre; çöp kutusu yüksekliği 90 - 120 cm arasında olmalıdır (Şekil 2.12). Bu öğeler tehlike oluşturmayacak malzemeden (cam, yanıcı) yapılmalı; kapaklı ise kapak, tek elle kullanılabilmelidir. Kutular zıt renklere boyanmalı veya üzerlerinde farklı renklerde şeritler bulunmalıdır. Çöp kutularında keskin ve kenarlı çıkıntılı yerler olmamalıdır.

Şekil 2.12: Çöp Kutularında Olması Gereken Ölçüler

2.6.7. Yapı Öğeleri

2.6.7.1.Tuvaletler

Tuvaletler, parklarda bulunması gerekli öğelerin başında gelir. Park tuvaletlerini tekerlekli sandalyeliler dâhil herkes, kolaylıkla kullanılabilmelidir. Halka açık tuvaletlerin ölçütleri, TS 9111 Standardının konusudur. Tuvaletler kolay ulaşılabilir yerlerde, düzayak olmalı, gerekirse tekerlekli sandalyeliler için rampa yapılmalı, görme engelliler için HYY ile yönlendirme olmalıdır. Erkek ve kadın bölümlerinde en az bir

kabin tekerlekli sandalyeli engellilere tahsis edilip, onların kullanabileceği şekilde tasarlanmalıdır. Bu tuvaletleri belirten tabelalar, görme engelliler için kabartma yazılar bulunmalıdır. Engelli tuvaletinde, acil çağrı düzeneği olmalı, engelli düşse bile çağrı yapabilmelidir. Tuvalet kapısı dışarı açılmalı, acil durumda kapı dışarıdan açılabilmelidir. Engelli tuvaletinin boş olup olmadığı bildirir yazılı, sesli, ışıklı bir sistem olmalıdır. Tuvaletlerde keskin ve çıkıntılı yerler olmamalıdır (Foto 2.1).

Foto 2.1: Standarda Uygun Bir Engelli Tuvaleti³⁷

2.6.7.2. Satış Büfeleri

Halkın gereksinimi karşılayan büfeler parklarda da yer alır. Bu ögeler engelliler için düzayak ve kolay ulaşılabilir şekilde konulmalı, görme engelliler için HYY yönlendirme yapılmalıdır. Büfe gişelerinin yüksekliği tekerlekli sandalyelilerin işlemler yapabilmesi için 90 – 120 cm, gişe önü hareket alanı 90 x 130 cm olmalıdır.

2.6.8. Sanatsal Ögeler

Parklarda çeşitli sanat ögeleri bulunur. Bu ögelerde özellikleri şöyle olmalıdır. Sanatsal ögeler, yaya güzergâhlarına konmamalı, geçişi engellemeyecek şekilde kenara yerleştirilmeli, yol üzerlerindeyse yol genişliğini ve hareket alanını daraltmamalıdır. Tekerlekli sandalyeliler dâhil, herkesin rahat ulaşım görebileceği yerlerde bulunmalıdır. Ögeler yol kenarlarında ise, öge alanına yaya girişi çeşitli bariyerlerle önlenmelidir. Bariyerler, az görenler için zıt renklerde olmalı veya renkli şeritlerle görülebilir hale getirilmelidir. Korkulukların yüksekliği 70 -90 cm olmalıdır. Görme engelliler için, öge bilgi levhalarında kabartma yazı olmalı, levhalar en az 70 cm yüksekte olmalıdır.

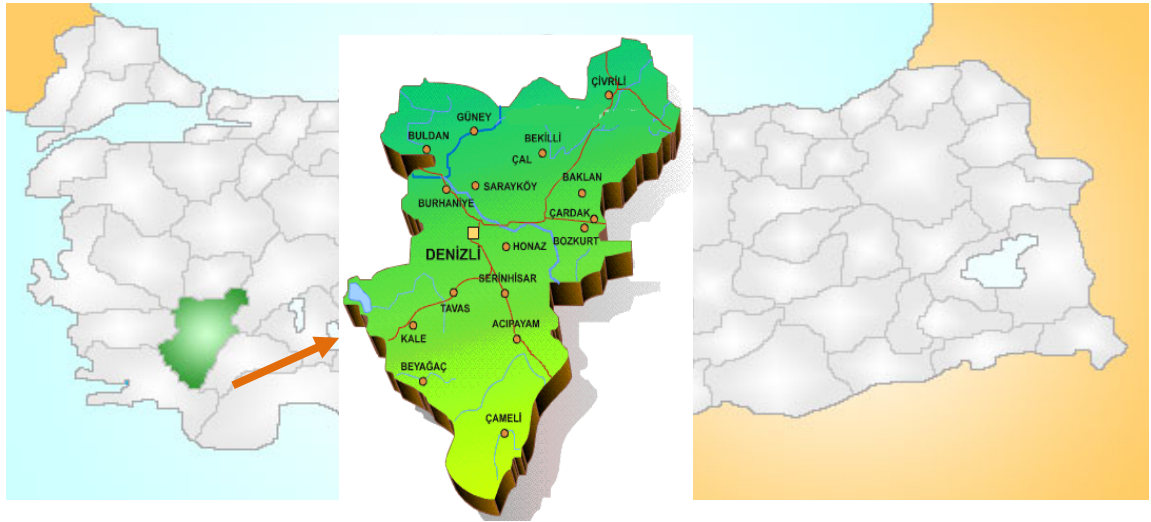
³⁷ <http://thefullwiki.org/Sanisetete> (14.5.2013).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DENİZLİ PARKLARININ ENGELLİ STANDARDINA UYUMU

3.1. Denizli'nin Tanıtımı

Denizli, Ege Bölgesi'nin güney batısındadır. İzmir'den sonra Bölge'nin en gelişmiş ikinci ilidir. Bulunduğu konum itibariyle Kent; Ege ve Akdeniz kıyı şeridi çemberinin merkezindedir. Bu konumu ile Ege Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasında bir geçit oluşturmaktadır. Kent Merkezi, Ege Bölgesinde bulunsa da; İç Anadolu ve Akdeniz Bölgeleri'nde toprakları vardır. Denizli'ye komşu İller; Aydın, Manisa, Uşak, Afyon, Burdur ve Muğla'dır. Denizli'nin 17 ilçesi vardır³⁸ (Harita 3.1).

Harita 3.1: Denizli'nin Coğrafi Konumu

İl'in yüz ölçümü 11.861 kilometrekaredir. Kentin denizden yüksekliği 354 metredir. Denizli 30 Mart 2014 tarihinde Büyükşehir olmuştur. Kent'in bu tarihte nüfusu 978.700 kişidir.³⁹ İl merkezi nüfusu 592.084, ilçelerde nüfusu 386.616 kişidir. Denizli'nin ekonomisi tarım, turizm, sanayi özellikle tekstil sektörüne bağlıdır. Dünyada eşi olmayan Pamukkale'ye sahip olan Kent, yöreye has horozu ile meşhurdur.

Denizli'nin %59'u yani yarısında fazlası ormanlarla kaplıdır. Çayır ve mera oranı %10, ekili ve dikili araziler ise %43'tir. Ekime müsait olmayan kısmı sadece %1'dir. Ormanlarda karaçam, kızılçam, sedir, ardıç, meşe, kayın, çınar ve dişbudak gibi ağaçlar bulunur. **Orman sınırı** altında kalan geniş alanlar çalılık ve fundalıktır (Çelik, 2013: 49).

³⁸ Acıpayam, Baklan, Beyağaç, Bekeilli, Bozkurt, Buldan, Burhaniye, Çal, Çameli Çardak, Çivril, Güney, Honaz, Kale, Sarayköy, Serinhisar, Tavas.

³⁹ İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü 28.01 2015 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi

Denizli, M.Ö. 261 - 245 yılları arasında, Kentin 6 km kuzeyinde Eskihisar Köyü civarında, Suriye Kralı II. Antiokhos tarafından kurulmuştur. II. Antiokhos, Kente "Laodikeia" adını vermiştir. Kent, M.S. 7. yy büyük bir depremle yıkılınca, bugünkü Kaleiçi mevkiine taşınmıştır. Türklerin hâkimiyetinde Tenguzlu ve Tunguzlu denilen Kent, sonradan Denizli adını almıştır.⁴⁰

Denizli, Türkiye'nin en sıcak bölgelerinden birinde yer alır. Yerleşim yüksek dağlarla çevrili bir çanağın içindedir. Bu durum, Kentte; kışın ılık geçmesine, fazla kar yağışı almamasına ve dondurucu soğukların yaşanmamasına neden olur. Yazı ise aşırı sıcak ve bunaltıcıdır, özellikle Temmuz ve Ağustos ayları çok sıcak geçer. Denizli yüksek dağların eteğinde yer alır. Pek esinti almaz, son yıllarda yapılan sulama baraj ve göletleri nedeniyle nem oranı artmıştır. Çok sıcak havalarda, boğulan Denizli halkının serinleyip nefes alabilmesi için kent parkları önem kazanmaktadır.

3.2. Denizli Parkları

Aşağıda, Denizli'nin 2004-2013 yılları arası park sayıları ve yeşil alan büyüklükleri verilmiştir (Tablo 3.1).

Tablo 3.1: Denizli'deki Park Sayıları ve Yeşil Alan Büyüklükleri⁴¹

Yıllar	2004	2005	2006	2007 ⁴²	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Park Sayısı	124	-	185	215	296	-	836	968	980	1020
Aktif Yeşil Alan -(m²)	700 bin	800 bin	1100 bin	1300 bin	1550 bin	1770 bin	3440 bin	4580 bin	4740 bin	5200 bin
Kişi başı yeşil alan (m²/kş)	-	-	-	-	3,23	3,62	7,03	9,16	9,30	9,90

Kentte, 2010 yılından sonra hızlı bir yeşil alan artışı olmuştur. Denizli'nin 2004 yılında 124 park varken, 2013 bu sayı 1020'ye yükselmiştir. Kişi başına düşen yeşil alan; 2008 yılında 3,23 m²; 2013 yılında 9,90 m²'dir. Tablo 3.2'de 2010 öncesi yapılan 5000 m²'den büyük parklar, Tablo 3.3'de 2010 sonra yapılan 5000 m²'den büyük parklar verilmektedir. Denizli'de 2015 itibariyle kişi başına yeşil alan miktarı 11 m²'dir. Kent, yasal yeşil alan koşulunu sağlamaktadır.⁴³

⁴⁰ <http://wikipedia.org/wiki/Denizli> (29.4.2014).

⁴¹ Denizli Büyükşehir Belediyesi Bahçe ve Parklar Müdürlüğü, Şubat 2014.

⁴² 2007'den önce her yıl nüfus güncellemesi yapılmamıştır. Bu döneme ait bilgiler yoktur.

⁴³ Plan Yapımına Ait Esaslara Dair Yönetmeliğe göre; kentlerde, en az 10 m²/kişi yeşil alan olmalıdır.

Tablo 3.2: Denizli'deki 5 Bin M²'den Büyük Parklar (2010 Yılından Önce)

Sıra No	Parkin Adı	Büyükülüğü m ²	Yapım Yılı
1	Recep Yazıcıoğlu Parkı	174.000	2006
2	Merkez Park	17.939	2004
3	Mehmet Akif Ersoy Parkı	6.000	2005
4	Fatma Yıldız Parkı	9.881	2005
5	Sümer Park	55.594	2006
6	Yusuf Batur Yürüyüş Yolu	29.540	2006
7	Çamlık Mesirelik Alan	329.884	2007
8	Yunus Emre Koruluğu	32.269	2007
9	Adalet Mevlana Cd Parkı	5.049	2009
10	Yenişehir 56. Sk Parkı	5.290	2009
Toplam Metrekare Büyükülüğü		665.446 m²	

Tablo 3.3: Denizli'deki 5 Bin M²'den Büyük Parklar (2010 Yılından Sonra)

Sıra No	Parkin Adı	Büyükülüğü	Yapım Yılı
1	Adalet Parkı	162.544 m ²	2010 yılı
2	Eskihisar Parkı	50.000	2010 yılı
3	Bağbaşı Parkı	27.000	2010 yılı
4	Bahçelievler (3012 Sk.)	6.003	2010 yılı
5	Yenişehir (56. Sk) Parkı	9.407	2010 yılı
6	Kaynarca Parkı	38.284	2011 yılı
7	Gümüşler Parkı	26.000	2011 yılı
8	Tekin Akmansoy Parkı	22.476	2011 yılı
9	Zeytinderesi Parkı	25.200	2011 yılı
10	Bağbaşı (Tekeli Pınar Cd.)	8.500	2011 yılı
11	Gökpınar (252 Sk.)	5.608	2011 yılı
12	Bereketler Cd. Parkı	6.357	2011 yılı
13	Cankurtaran Piknik Alanı	25.529	2011 yılı
14	Göveçlik Parkı	5.900	2011 yılı
15	Fatih Parkı	7.647	2011 yılı
16	Hallaçlar Piknik Alanı	9.633	2011 yılı
17	Selçukbey (565 Sk.)Parkı	34.378	2011 yılı
18	1200 Evler Parkı	10.200	2011 yılı
19	Kervansaray (3077 Sk) Parkı	5.000	2011 yılı
20	Servegazi (Yürüyüş Yolu) Parkı	75.390	2011 yılı
21	Alparslan (Gümüşçay Cd) Parkı	38.931	2012 yılı
22	Aktepe (2421 Sk) Parkı	5.510	2012 yılı
23	Atatürk Parkı	7100	2013 yılı
24	Servegazi Mesirelik Alanı	199.995	2013 yılı
25	Buzpisti Parkı	12.897	2013 yılı
26	Sevindik Vadisi	91.000	2014 yılı
27	Akvadi	600.000	2015 yılı
28	Çakmak	120.000	2014 yılı
Toplam Metrekare Büyükülüğü		1.668.936 m²	

3.3. Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkı

Çalışmada, Recep Yazıcıoğlu Parkı (RYP) ile Adalet Parkı (AP) ele alınmıştır. Bu Parklar bütün kent halkı tarafından kullanılmaktadır. Kentte hitap eden konserler ve etkinlikler düzenlenir. Çalışmada her iki Parkında TS 12576 Standardı baz alınarak engelli standartlarına uyumu değerlendirilmiştir. Parklarda yer alan öğelerinin bu Standardı karşılayıp karşılamadığı ortaya konmuştur. Aşağıda Parkların Kentteki yerleri görülmektedir (Harita 3.2).

Harita 3.2: Parkların Konumları. ⁴⁴

3.3.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

Harita 3.3: Parkın Uydü Görüntüsü. ⁴⁵

⁴⁴ <http://google.com/earth> (2010).

⁴⁵ <http://google.com/earth> (2010).

RYP, Kentin güney bölgesinde, İncilipınar Mahallesindedir (Harita 3.4). Park ismini, 2003 yılında Denizli Valiliği yaparken, bir trafik kazası sonucu hayatını kaybeden Recep Yazıcıoğlu'ndan alır. RYP, kentin kalabalık bir bölgesinde, yoğun yapılaşma ortasındadır. RYP, eski bir park olmasına rağmen, 2000 yılı başına kadar bakımsızdır. Park yanında yer alan, Pamukkale Üniversitesine ait bölümlerin Kınıklı Kampüsü'ne taşınmasıyla, bu alan Parka dâhil edilmiştir. Parka komşu farklı işlev gören bazı binalarda Parka katılmıştır. 2006'da, bu geniş alanda park düzenlemesi tamamlanır.

Bugün bu alan güzel bir Parka dönüşmüştür. Park alanında yer altı suyu olduğundan, kolay yeşillendirilmiş ve su öğeleri sık kullanılmıştır. Parkta, 1 ana gölet, 3 küçük gölet, kameryeler, koşu parkuru, çocuk oyun alanları ve dinlenme noktaları, piknik alanı, oyun alanları bulunmaktadır (EK I: 17).

3.3.2. Adalet Parkı

Harita 3.4: Parkın Uydur Görüntüsü.⁴⁶

AP, Kentin kuzey batısında, Bahçelievler Mahallesinde bulunur (Harita 3.4).⁴⁷ Park, ismini komşusu Adalet Sarayından alır. Foto 3.1'de inşa çalışmaları görülen AP, yeni bir Parktır. Adalet Sarayı yapıldıktan sonra, 2010 yılında karşındaki çorak alan parka dönüştürülür (Foto 3.2). Yeni kamu binaları daha çok bu bölgede yapılmaktadır. Havası temizdir. Bina yapmaya uygun boş arazilerin olması nedeniyle, yöre son yıllarda Denizli'nin en çok rağbet gören Bölgesi olmuştur. Hızla yoğunlaşan ve betonlaşan bu alanda yer alan AP'nin önemi her geçen gün artmaktadır.

⁴⁶ <http://google.com/earth> (2010).

⁴⁷ [http://denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11584#galeri\[galeri](http://denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11584#galeri[galeri) (12.11.2013).

Park alanında yer altı suyu bulunduğundan, yeşil doku kolaylıkla sulanmaktadır. Su ögeleri yapay göl, şelale, süs havuzları da sık kullanılmıştır (EK I: 17). Park alanında dere yatağı üzerine 5 çelik köprü yapılmıştır (EK I: 18). Parkta spor, piknik, oturma, gezinti alanları; koşu ve bisiklet yolu; büfe, kafeterya, tuvaletler, çeşmeler bulunur.

Foto 3.1: Park Yapım Çalışmaları⁴⁸

Foto 3.2: Parkın Çorak Arazisi⁴⁹

3.4. Engelli Standardına Uyum Araştırması - Recep Yazıcıoğlu ve Adalet Parkı

3.4.1. Araştırma Konusu

Araştırmanın Konusu: kent parklarının engellileri dikkate alarak düzenlenip düzenlenmediği test etmektir. Bu amaçla, Denizli'nin en büyük iki parkı seçilmiştir. Her iki Parkta, TS 12576 Standardının uygulamaya geçtiği 2012 yılından önce yapılmıştır. Ancak, Standart uygulamaya geçince çeşitli düzenlemelere gidilmiştir. Dolayısıyla Kentin en büyük iki Parkının Standarda uygun olması beklenir. Çalışmada bu test edilmektedir. Standarda uyan ve uymayan düzenlemeler tespit edilmektedir.

3.4.2. Araştırma Amacı

Parklara, engelli bireylerin de, gitme hakları vardır. Hatta engelliler; rehabilitasyon ve sosyalleşme için parklara herkesten daha fazla gereksinim duyarlar.

⁴⁸ <http://haberciniz.biz/adalet-parki> (30.5.2014).

⁴⁹ <http://haberciniz.biz/adalet-parki> (30.5.2014).

Ancak, çoğunlukla Park alanları, engelli kullanıcılar dikkate alınmadan düzenlendiği için, bu grup tarafında rahat kullanılamamaktadır. Her ne kadar engellilere dayalı yasal düzenlemeler yapıp, bu konuda standartlar geliştirilse de, uygulamada yeterince dikkate alınmamaktadır. Araştırmanın amacı bu konuya dikkat çekmektir.

3.4.3. Araştırma Yöntemi

3194 İmar Kanunu'na göre kamusal açık alanlar, TSE standartlarına uygun hale getirilmesi gerekmektedir. Parklar düzenlemeleri TS 12576 Standardı kapsamındadır. Bu nedenle çalışmada TS 12576 Standardı temel alınmıştır. Araştırmada gözlem ve mülakat yöntemi kullanılmıştır. Park öğelerinin, Standarda göre değerlendirmeleri; 2012 - 2014 yılları arasında, çeşitli tarihlerde alanda yapılan gözlemlerle test edilmiştir. Her iki parkta da yer alan öğelerin tek tek, konumları, öğeye erişim ve öğenin Standartlar açısından olması gereken ölçülere uygun olup olmadığı saptanmıştır. Çalışmada değerlendirilen öğeler:

- Ulaşım öğeleri (yaya yolu, rampa, merdiven, zemin malzemeleri)
- Bilgilendirme levha ve panoları
- Aydınlatma öğeleri
- Yeşil öğeleri
- Su öğeleri
- Park mobilyaları
- Yapısal ve sanatsal öğelerdir.

Ayrıca, engelli park kullanıcıları ve görevlilerinin park kullanımında karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşleri alınmıştır. Görüşmeler; parklarla hareket kısıtlılığı en fazla olan, tekerlekli sandalyeli ve görme engellilerle yapılmıştır.⁵⁰ Değerlendirmeler, fotoğraf çalışması ile desteklenmiştir.

3.5. Araştırmanın Bulguları

3.5.1. Ulaşım Öğeleri

3.5.1.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Yaya yollarının engellilerin kullandığı bölümleri, ayrı değildir. Bütünleşik şekildedir.
- Yollar olması gereken genişliği sağlamaktadır (en az 150 cm).
- Yollarda, tekerlekli sandalyelilerin manevraları için gerekli hareket alanları vardır.
- Tekerlekli sandalyelilerin öğelerin etrafından dönmeler için hareket alanları vardır.

⁵⁰ Sakatlar Derneği Denizli Şubesi, Görmeyenler Kültür ve Birleştirme Derneği.

- Rampaların başlangıç ve bitişlerinde gereken hareket alanı vardır (150 x 150 cm).
- Yol, rampa, merdiven zeminleri kaygan olmayan malzeme ile döşenmiştir.
- Parka, tuvalet, çeşme vb gibi ögelere engellilerin erişebilmesi için yollar yapılmıştır.
- Yollar, karanlıkta rahat kul
- lanılabilecek şekilde aydınlatılmıştır.
- Yol üzerindeki merdivenlerin basamak uçları çıkıntılı yapılmamıştır.

b) Uygun Değil

- Park yaya yollarına HYY döşenmemiştir. Görme engelliler bu eksikliği ifade etmiştir:

“Parklarda HYY yok. HYY bizi tehlikeli yerlerden koruyor. Bu yüzey olmadığından parklara yalnız gidemiyorum, birinin yardımına ihtiyaç duyuyorum. Parklarda HYY olsaydı çekinmeden tek başıma giderdim.”⁵¹
- Park girişinde, engelliler için güzergâh, HYY şeması olmaması şikâyet konusudur.

“Park, tekerlekli sandalye kullanıcıları için uygun mu? Sandalyeliler için yapılmış yolların, rampaların olup olmadığını, engelli tuvaleti olup olmadığını bilmiyorum. Park engellilere göre yapılmışsa, duyurulmalı, park girişine engellilerin kullanabileceği yolları, tuvaletleri gösterir şema konulmalı.”⁵²

“Parkın görme engellilere uygun mu bilmiyorum, uygunsa duyurulup, girişe kabartma yazılı park şemaları konulsa faydalı olur”⁵³
- Zemin düzgün değildir, bütünlüğü sağlayamamaktadır (EK I: 19).
- Yol döşemeleri basıldığında oynamaktadır (EK I: 19). Konudan bahsedilmiştir.

“Park döşeme taşlarının araları açılmış, sandalyenin ön tekerleği boşluklara düşüyor ve yardım almadan kurtaramıyorum”⁵⁴ “Engelliler en çok yollarda taşların arasına takılıyorlar bir yerden bir yere geçerken çok güçlük çekiyorlar çoğunlukla biz yardımcı oluyoruz”⁵⁵
- Yolların gerekli eğimden daha dik rampa bölümleri vardır (% 5) (EK I: 19).
- Yolların gerekli genişliği sağlamayan rampalar vardır (en az 100 cm) (EK I: 20).

“Tekerlekli sandalyeliler için rampalar uygun değildir. Rampalar tehlikeli, tekerlekli sandalyeyi devirdiğini bile gördüm. Dik olmayan rampalar yapılmalı.”⁵⁶
- Rampalarda korkuluk ve küpeşte yoktur (EK I: 20).
- Yola bitişik düşme tehlikesi olan korkuluk yapılmamış yerler vardır (EK I: 21).
- Merdiven başlangıç ve bitişlerinde uyarıcı yüzey bulunmamaktadır (EK I: 22).
- Merdivenlerin korkuluk ve küpeştelere yoktur (EK I: 22).

⁵¹ Görme Engelli: S., Çerci

⁵² Sandalyeli Engelli: V. Gedik

⁵³ S.. Çerci

⁵⁴ V.. Gedik

⁵⁵ Park Görevlisi: N., Ertuğrul

⁵⁶ V., Gedik

- Basamaklarda gerekli (genişlik-yükseklik) boyutlara uyulmamıştır (EK I: 22).
- Yolların gerekli genişliği sağlamayan merdivenleri vardır (en az 180 cm).
- 300 cm'den daha geniş merdivenlerin ortalarında korkuluk yoktur.
- Merdivenlerin kenarlarında su tahliye olukları bulunmamaktadır.
- Basamak uçlarına detay veya zıt renkte şeritler çekilmemiştir.
- Parkta engelli otoparkı yoktur. Bu durumu engelli kullanıcılar da dile getirmiştir.
 "Parklarda engellilere ait otopark yok, çok zorluk çekiyorum. Aracı parkın girişine oldukça uzakta bırakma durumu oluyor.

3.5.1.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Yaya yollarında engellilerin kullandığı bölüm, bütünleşik şekildedir.
- Yollar olması gereken genişliği sağlamaktadır (en az 150 cm).
- Yollarda, tekerlekli sandalyelilerin manevraları için gerekli hareket alanları vardır.
- Tekerlekli sandalyelilerin yol üzerindeki nesneliler etrafından dönmeler için gerekli hareket alanı vardır (en az 110 x 122 cm).
- Rampaların başlangıç ve bitişlerinde yeterli hareket alanı vardır (150 x 150 cm).
- Yol, rampa ve merdiven zeminleri kayganlaşmayan malzemelerle döşenmiştir.
- Parka, tuvaletler, çeşmeler vb öğelere engellilerin erişebilmesi için yollar yapılmıştır.
- Yollar karanlıkta rahat şekilde kullanılabilir.
- Rampalar olması gereken eğime uymaktadır. (% 5).
- Rampalar gerekli genişliği sağlamaktadır (en az 100 cm).
- Rampalarda korkuluklar vardır.
- Uygun zemin malzemesi ile düzgün ve bütünlük sağlayacak yaya yolları yapılmıştır.
- Yol üzerindeki merdivenlerin basamak uçları çıkıntılı şekilde yapılmamıştır.

b) Uygun Değil

- Parkın yaya yollarına HYY döşenmemiştir (EK I: 33).
- Park girişinde, engelli güzergâhlarını gösteren plan yoktur (EK I: 33).
- Yolların gerekli eğimden daha dik rampa bölümleri vardır (% 5).
- Parkta düşme tehlikesi olan, korkuluğu olmayan yerler vardır (EK I: 34).
- 300 cm'den daha geniş merdivenlerin ortalarında korkuluk yoktur (EK I: 35).
- Merdivenlerin korkuluk ve küpeştelere yoktur (EK I: 35).
- Merdivenlerin kenarlarında su tahliye olukları bulunmamaktadır (EK I: 35).
- Basamak uçlarına detay veya zıt renkte şeritler çekilmemiştir (EK I: 35).

- Merdiven başlangıç ve bitişlerinde uyarıcı yüzey bulunmamaktadır (EK I: 35).
- Parkta engelliler için ayrılmış otopark yeri yoktur.
- Rampa - merdiven bittikten sonra küpeşmeler devam etmemekte, uçları kıvrık değildir. (EK I: 35).

3.5.2. Pano ve Levha Öğeleri

3.5.2.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Yol üstünde pano ve levha yoktur, yol kenarlarındakiler geçişe engel olmamaktadır.
- Öğelerin yerden yükseklikleri görüş hattı içindedir. (105 – 195 cm)
- Yol kenarındaki öğelerin keskin kenarları ve sivri köşeleri yoktur.
- Pano ve levhalar karanlıkta rahat şekilde kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.
- Pano ve levhaların renkleri fark edilebilir şekildedir.

b) Uygun Değil

- Görme engelliler için bilgi levhalarında kabartma yazılar kullanılmamıştır.
- Levhalarda uygun yazı, boyutu, tipi, sembol rengi kullanılmamıştır (EK I: 23).
- Tuvalet levhaları hariç; diğer öğeleri gösteren levhaların yokluğu şikayet konusudur..

“Parklarda tuvalet, rampa, çeşme yerlerini gösteren levhalar yok; bu eksikliğin zorluğunu engelliler çekiyor. Levha olmayınca, bütün parkı kat etmeden engellilere uygun tuvalet olup olmadığını, bilemiyor.”⁵⁷

3.5.2.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Yolların üzerinde pano ve levha yoktur, yol kenarlarındakiler geçişe engel değildir.
- Levha ve panoların yerden yükseklikleri görüş hattı içindedir (105 – 195 cm).
- Yol kenarında halkın erişebileceği öğelerde keskin kenarlı-sivri köşeli yerler yoktur.
- Pano ve levhalar karanlıkta rahat kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.
- Pano ve levhaların renkleri fark edilebilir şekildedir.

b) Uygun Değil

- Görme engelliler için bulunması gereken kabartma yazılı levhalar yoktur.
- Levhalarda; uygun yazı boyutu/tipi, zemini, rengi kullanılmamıştır (EK I: 36).
- Parkta, tuvalet, rampa, çeşme vb. öğelerin yerleri ile ilgili bilgi levhaları yoktur.

⁵⁷ V., Gedik

3.5.3. Aydınlatma Ögeleri

3.5.3.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Ögeler yol kenarlarında, yeşil alanlarda bulunmakta, yol genişliğini daraltmamaktadır.
- Bu ögeler, tekerlekli sandalyelilerin manevraları alanını daraltmamaktadır.
- Yol üzerlerindeki aydınlatma ögelerinin gerekli yüksekliği sağlamaktadır.
- Ögelerinin keskin ve çıkıntılı kenarları, açıkta cıvata uçları bulunmamaktadır.
- Ögelerin kablo gibi tehlike oluşturabilecek kısımlar açıkta değildir.
- Yol üzerlerindeki aydınlatma ögeleri fark edilebilir renktedir.

3.5.3.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Bu ögeler yol kenarlarında, yeşil alanlarda bulunup, yol genişliğin, daraltmamaktadır.
- Bu ögeler tekerlekli sandalyeli hareket alanını daraltmamaktadır.
- Yol üstündeki aydınlatma ögeleri gerekli yüksekliği sağlamaktadır (en az 220 cm).
- Aydınlatma ögelerinin erişilebilen yerlerinde keskin ve çıkıntılı kenarlar yoktur.
- Ögelerin kablo gibi tehlike oluşturabilecek kısımlar açıkta değildir.
- Yol üzerlerindeki aydınlatma ögeleri fark edilebilir renktedir.

3.5.4. Yeşil Ögeler

3.5.4.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Yollardaki ağaçlar, çiçekli alanlar yol genişliğini azaltmamaktadır (en az 150 cm).
- Bu ögeler, tekerlekli sandalye manevra alanını daraltmamaktadır.
- Taş bariyerlerde keskin ve çıkıntılı kenarlar bulunmamaktadır.
- Rampa-merdiven kenarına meyve döküp zemini kayganlaştıran bitkiler dikilmemiştir.
- Geçenlere zarar verecek şekilde, yolda ve kenarlarına dikenli bitkiler dikilmemiştir.
- Yeşil ögeler ve bariyerler karanlıkta da görülebilmesi için aydınlatılmıştır.
- Yayaların erişebileceği saksılık vb. ögelerde keskin ve çıkıntılı kenarlı yerler yoktur.

b) Uygun Değil

- Yol kenarları yeşillikleri gerekli yükseklikte bariyerle çevrilmemiş (EK I: 24).
- Yollara uzanan ağaç dalları alçakta kalmıştır (220 cm) (EK I: 25).

- Yol kenarı ağaç dipleri renkli ızgara ve çakıl taşıyla kapatılmamıştır (EK I: 26).
- Bu eksikliğe görüşmelerde değinilmiştir.

“Az görenler için nesnelere zıt renklerde olmalı, böylece karanlıkta fark ediliyor, çarpıyoruz. Ağaç dipleri böyle doldurulmuyor fark ediliyor, çarpıyoruz.”⁵⁸

3.5.4.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Yollardaki ağaçlar, çiçekli alanlar, yol genişliğini daraltmamaktadır (en az 150 cm).
- Bu ögeler, tekerlekli sandalyelilerin manevraları alanlarını daraltmamaktadır.
- Rampa, merdiven kenarına meyve dökülüp zemini kayganlaştıran bitki dikilmemiştir.
- Geçenlere zarar verecek şekilde, yol üstüne ve kenarına dikenli bitkiler dikilmemiştir.
- Yeşil ögeler, yoldan ayıran bariyerler karanlıkta görülebilmesi için aydınlatılmıştır.
- Yayaların erişebileceği saksılık vb. ögelerde keskin ve çıkıntılı kenarlı yerler yoktur.

b) Uygun Değil

- Yol kenarı veya üzerinde, çiçekli alanlar bariyerlerle çevrilmemiştir.
- Yollara uzanan dalları gerekenden alçakta ağaç vardır (220 cm) (EK I: 37).
- Ağaçların dipleri, zıt renkli ızgara ve çakıl taşlarıyla kapatılmamıştır (EK I: 38).

3.5.5. Su Ögeleri

3.5.5.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Bu ögeler, tekerlekli sandalyelilerin manevra alanlarını daraltmamaktadır.
- Yolla bitişik su ögeleri gerekli yükseklikte bariyerlerle yollardan ayrılmıştır.
- Taş bariyerler ve çeşmeler fark edilebilir renktedir.
- Keskin- çıkıntılı kenarlı yerler bulunmamaktadır.
- Şelalelerden, fiskiyelerden yollara su sıçramamaktadır.
- Çeşmeler hava karardığında kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.
- Çeşmeler tekerlekli sandalyelilerin erişilebileceği şekilde yol kenarlarında yapılmıştır.
- Çeşme önlerinde gerekli hareket alanlarına vardır (en az 90 x130 cm).

b) Uygun Değil

- Yapay gölet, su havuzu vb. düşme tehlikesi arz eden yerlere korkuluk yapılmamıştır.
- Çeşmeler, tekerlekli sandalyeli engelliler için uygun değildir (EK I: 27).
- Çeşme kurnaları tekerlekli sandalyeli kullanıcılarını engellemektedir (EK I: 27).

⁵⁸ S., Çerci

- Çeşme muslukları şikayet konusudur. Kolay açılmamakta, engelli için uygun değildir. “Tekerlekli sandalyeli olarak çeşmeleri kullanamıyorum.Önlerindeki setlerden, kurnalardan çeşmelere yanaşmak olmaksız.”⁵⁹

3.5.5.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Parkta yol üzerlerinde bulunan su öğeleri, yol genişliği daraltmamaktadır.
- Bu öğeler tekerlekli sandalyelilerin manevraları hareket alanlarını daraltmamaktadır.
- Taş bariyer ve çeşmeler fark edilebilir renktedir. Keskin kenarlı yerler yoktur.
- Şelalelerden, fiskiyelerden yollara su sıçramamaktadır.
- Yapay gölet, su havuzu vb. tehlike arz eden yerlere korkuluk yapılmamıştır.
- Çeşmeler hava karardığında kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.
- Parktaki çeşmeler özellikle tekerlekli sandalyeliler erişilebilecek şekilde yapılmıştır.
- Çeşme önlerinde gerekli hareket alanlarına vardır (en az 90 x130 cm).

b) Uygun Değil

- Su yolları gerekli yükseklikte bariyerle ayrılmamıştır (en az 10 cm) (EK I: 39).
- Taştan yapılan bariyerlerde keskin yerler bulunmaktadır (EK I: 39).
- Çeşmeler, özellikle tekerlekli sandalyeli engelliler için uygun değildir (EK I: 40).
- Çeşme kurnaları, tekerlekli sandalyelilerin erişimini uygun değildir (EK I: 40).
- Çeşmelerin muslukları dokunarak kolaylıkla, açılıp kapanacak şekilde değildir.

3.5.6. Park Mobilyaları

3.5.6.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Bank, çöp kutusu, siperliklere kolay erişilmektedir. Yol genişliği daraltılmamıştır.
- Bu öğeler tekerlekli sandalyelilerin manevra alanlarını daraltmamaktadır.
- Bankların kenarlarında tekerlekli sandalye kullanıcıları için boşluklar bulunmaktadır.
- Bankların yerden yüksekliği, oturma yeri, sırt dayama yeri ölçüleri uygundur.
- Bank, masa, çöp kutusu, siperliklerde keskin- çıkıntılı kenarlı yerler yoktur.
- Masalar yükseklik ve tablalarının altının yerden yükseklikleri uygundur.
- Gölgelek içlerinde gerekli genişliğini, hareket alanlarını daraltan öğeler konulmamıştır.
- Gölgelek girişleri ve iç yükseklikleri gerekli yükseklikten fazladır (en az 220 cm).
- Banklar, çöp kutuları, siperlikler buldukları yerlerde fark edilebilir renktedir.

⁵⁹ V., Gedik

- Çöp kutuları yaralanmaya neden olmayacak malzemelerden yapılmıştır.
- Çöp kutuları kapaksız olarak yapılmıştır.
- Çöp kutuları buldukları yerlerde fark edilebilmektedir.

b) Uygun Değil

- Banklarda kol dayama yeri bulunmamaktadır (EK I: 28).
- Bankları yaya yolundan ayıran uyarıcı yüzey bulunmamaktadır (EK I: 28).
- Masalar toprak zemindedir. Engelli kullanıcılar erişememektedir (EK I: 29).
- Masa altında boşluk yok, tekerlekli sandalyeliler için uygun değil (EK I: 29).
“Parklarda piknik alanlarının zemini toprak, tekerlekli sandalyeye uygun değil. Zar zor ulaşılsa bile masalara sandalye yanaşamıyor.”⁶⁰
- Gölge banklarında, tekerlekli sandalyeliler için boşluk yoktur (EK I: 30).
- Çöp kutuları gerekli yüksekliği sağlayamamaktadır.

3.5.6.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Bank, çöp kutusu, siperliklere kolay erişilmektedir. Yol genişliğini azaltmamakta, tekerlekli sandalyelilerin hareket alanını daraltmamaktadır.
- Bank kenarlarında tekerlekli sandalyeli bireyler için boşluk vardır. (en az 90 x 120 cm).
- Bankların yerden yüksekliği, oturma yeri, sırt dayama yeri ölçüleri uygundur.
- Bank, masa, çöp kutusu, siperliklerde keskin- çıkıntılı kenarlı yerler yoktur.
- Masalar yükseklik ve tablalarının altının yerden yükseklikleri uygundur.
- Gölge banklarında genişliğini ve hareket alanlarını daraltan öğeler bulunmamıştır.
- Gölge girişleri ve iç yükseklikleri gerekli yükseklikten fazladır (en az 220 cm).
- Banklar, çöp kutuları, siperlikler buldukları yerlerde fark edilebilir renktedir.
- Çöp kutuları yaralanmaya neden olmayacak malzemelerden yapılmıştır.
- Çöp kutuları kapaksız olarak yapılmıştır.
- Çöp kutuları buldukları yerlerde fark edilebilmektedir.

b) Uygun Değil

- Banklarda kol dayama yeri bulunmamaktadır (EK I: 41).
- Bankları yaya yolundan ayıran uyarıcı yüzey bulunmamaktadır (EK I: 41).
- Piknik masaları toprak zemindedir, tekerlekli sandalyelilerin erişimi zordur. Masaların altında boşluk yoktur (EK I: 42).

⁶⁰ V., Gedik

- Gölgeleiklerde bank kenarında tekerlekli sandalye boşluğu yoktur (EK I: 43).
- Çöp kutuları gerekli yüksekliği sağlayamamaktadır.

3.5.7. Tuvaletler

3.5.7.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Parktaki tuvaletler erişilebilir yerlerdedir, girişleri rahat ve düzayaktır.
- Engelli tuvaleti kapısı dışarıya doğru açılmaktadır.
- Tuvaletin kullananlar için tehlike arz edebilecek şekilde keskin kenarlı yerler yoktur.
- Tuvaletlerin engelli, kadın, erkek bölümlerini gösterir levhalar vardır.
- Tuvaletler karanlıkta da görülüp kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.

b) Uygun Değil

- Erkek engelli tuvaleti yoktur, sadece kadınlar için vardır. Bu eksiklik eleştirilmektedir.
“Geçenlerde, sandalyeli bir yaşlı, engelli tuvaletini sordu. Birlikte tuvaletine gittik, Engelli tuvaleti bayanlar tarafında olduğundan girmedi”⁶¹ “Park tuvaletler engelliler için yetersiz.”⁶²
- Engelli tuvaletinin boş olup olmadığı bildirir yazılı, sesli, ışıklı uyarı yoktur.
- Kapıda dışarıdan da açılabilir kapı kilidi yoktur.
- Engelli tuvaletinde acil çağrı düzeneği yoktur.

3.5.7.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Parktaki tuvaletler erişilebilir yerlerdedir, girişleri rahat ve düzayaktır.
- Engelli tuvaleti kapısı dışarıya doğru açılmaktadır.
- Tuvalet kullananların erişebileceği keskin ve çıkıntılı kenarlı yerler bulunmamaktadır.
- Tuvaletlerin kadın, erkek bölümlerini gösterir levhalar vardır.
- Tuvaletler karanlıkta da görülüp kullanılabilir şekilde aydınlatılmıştır.

b) Uygun Değil

- Erkekler bölümündeki engelli tuvaletini gösterir levha yoktur.
- Engelli tuvaletinin boş olup olmadığı bildirir sistemle donatılmamıştır.
- Erkekler engelliler için bir tuvalet tahsis edilmiştir. Kadınlar engelli tuvaleti yoktur.
- Kapıda dışarıdan da açılabilir kapı kilidi yoktur.
- Engelli tuvaletinde iple çalışan acil çağrı düzeneği yoktur.

⁶¹ Park Görevlisi

⁶² Görme Engelli: Ö., Özkan

3.5.8. Sanatsal Ögeler

3.5.8.1. Recep Yazıcıoğlu Parkı

a) Uygun

- Bu ögeler tekerlekli sandalyelilerin manevraları için gereken alanı daraltmamaktadır.
- Yollara bitişik ögeler gerekli yükseklikte korkuluklarla yollardan ayrılmıştır.
- Korkuluklarda keskin ve çıkıntılı kenarlı yerler yoktur.
- Ögeler ve korkulukları karanlıkta da görülebilecek şekilde aydınlatılmıştır.

3.5.8.2. Adalet Parkı

a) Uygun

- Bu ögeler yeşil alanlar ve yol kenarlarında bulunur. Hareket alanlarını daraltmamıştır.
- Ögeler ve korkulukları karanlıkta da görülebilecek şekilde aydınlatılmıştır.

b) Uygun Değil

- Yol üzerinde tahta heykeller vardır (EK I: 44). Sıkıntı yaşatmaktadır:

“Parkta, çarpılacak, düşülecek şeyler var. Parklara yalnız gitmiyorum.”⁶³

3.6 Araştırmanın Değerlendirilmesi

Recep Yazıcıoğlu Parkı ile Adalet Parkının, TS 12576 Standardına göre engellilerce erişilebilir olup olmadığı test edilmiş. Her iki Park, engelliler için erişilebilir bulunmamıştır. Parklar, engelliler açısından kullanımını tehlikeli, eziyetli ve zordur.

Ögelerin Standarda göre değerlendirilmelerinden; Parkların engellilerce kullanımı göz ardı edildiği engelli standartları dikkate alınmadan yapıldığı görülmüştür. Ögelerin Standarda uygun olan özellikleri incelendiğinde; erişilebilirlik için gerekli özelliklerin çoğu eksik bulunmuştur. Ögelerin kısmen uygun olan özellikleri birbiriyle bağlantılı olmayıp bir bütünlük arz etmemektedir. Uygun özellikler, yolların gerekli genişlikte ve hareket alanlarına sahip olması, ögelerin yolları daraltmayacak ve geçişi engellemeyecek şekilde yerleştirilmiş olmaları, ögelerde keskin ve çıkıntılı yerlerin olmaması, fark edilebilir olmalarıdır. Bu özellikler, ögelerin herkes tarafından kullanılabilmesi için gerekli özelliklerdir.

Ögelerin eksik yönleri incelendiğinde; Parkları engelliler için erişilebilirlik yapan özellikleri olduğu görülmüştür. Söz konusu eksik özellikler; yollarda görmeyenlerin için

⁶³ S., Çerci

parkları erişebilir kılan en önemli düzenleme olan HYY'lerin olmaması, engelli otoparkı, engelli çeşmeleri ile engelli masalarının bulunmaması, hiç kabartma yazı kullanılmamasıdır. Parklarda sadece engellilere yönelik ögeler engelli tuvaletleridir. Tuvaletler, engelli standartlarına uygun yapılmadığından, gereksinimleri tam karşılayamamakta; parklarda fonksiyonel olmaktan çok görünürde var olmuştur.

Recep Yazıcıoğlu ile Adalet Parkları, engellilerce de erişilebilir olması için; TS 12576 Standardına göre gözden geçirilip aşağıdaki uygunsuzluklar düzeltilip eksiklikler giderilmelidir.

- 1- Parklarda can güvenliği tehlikesi olan, yola bitişik düşülebilecek yerler, korkuluklarla kapatılıp güvenli hale getirilmelidir.
- 2- Parklarda, görme engellilerin güvenlikleri için yollara HYY'ler döşenmeli ve tuvalet, çeşme, büfe ve dinlenme yerlerine kılavuzlama yapılmalıdır.
- 3- Parkların girişine şemalar konulmalıdır. Şemalar, HYY yollar, tekerlekli sandalyelilerin kullanımına uygun yollar ve park öğelerinin (rampalar, çeşmeler, tuvaletler, büfeler, dinlenme ve aktivite alanları) yerlerini göstermelidir. Recep Yazıcıoğlu Parkında toprak zeminli yollar ile Adalet Parkında zemini iyileştirilmiş yol güzergâhı bu şemalarda belirtilmelidir.
- 4- Recep Yazıcıoğlu Parkında rampaların eğimi ve genişliği Standarda uygun hale getirilmelidir. Rampa ve merdivenlere korkuluk ve küpeşteler yapılmalıdır.
- 5- Parklardaki merdivenlerin; eksik su tahliye olukları, başlangıç ve bitişlerinde uyarıcı yüzeyler, korkuluklar, küpeşteler, basamak ucu şeritleri tamamlanmalıdır. Basamakların genişlik ve yükseklikleri Standarda uygun hale getirilmelidir. Adalet Parkında rampa ve merdivenler bittikten sonra küpeşteleri 30 cm devam ettirilip, uçları yarım daire şekline getirilmelidir.
- 6- Parklarda engelli otoparkı yerleri ayrılıp Standarda uygun düzenlenmelidir.
- 7- Recep Yazıcıoğlu Parkında, kalkan yerinden oynayan, kalkan, araları harçla doldurulmuş parça taş zeminleri elden geçirilerek veya stabil, düzgün ve bütünlük sağlayacak daha uygun malzeme ile Standarda uygun hale getirilmelidir.
- 8- Parklarda, engellilerin rampalar, tuvalet, çeşme, otopark yerlere en kısa yoldan ve en kısa sürede erişimini sağlayacak bilgilendirme ve yönlendirme levha ve panolar uygun şekilde yol kenarlarına konulmalıdır.

- 9- Levha ve panolardaki yazılar/semboller kolay okunabilir, Standarda uygun büyüklük, renk ve yazı tipinde olmalıdır. Görme engellilerce de kullanılanlarda bilgiler kabartma yazıyla da yazılmalıdır.
- 10- Parklarda yolda yapılmış çiçeklikler gibi yeşil ögeler uygun şekilde yoldan ayrılmalıdır. Adalet Parkında yola bitişik su yolları kenarları keskin taşlarla yoldan tam ayrılmamıştır. Su yolları, uygun şekilde keskin ve çıkıntılı olmayan malzemeler ile yollardan ayrılmalıdır. Adalet Parkındaki yoldaki tahta heykeller yollardan uygun şekilde ayrılmalı veya yol olmayan bir yere taşınmalıdır.
- 11- Parklarda 220 cm'den daha alçaktaki dallar budanıp temizlenmesi gereklidir.
- 12- Parkların, ağaç dipleri yoldan ayrılacak şekilde zıt renklerde çakıl taşı veya ızgaralar konularak kapatılmalıdır.
- 13- Parklara, tek elle açılabilir musluklu, engelli kullanımına uygun çeşmeler konulmalıdır.
- 14- Parklara kol dayama yerleri olan Standarda uygun dinlenme bankları konulmalı, yollardan uyarıcı yüzeylerle ayrılmalıdır.
- 15- Parklardaki toprak zeminli piknik alanlarına; tekerlekli sandalyeli engellilerin de erişebilmesi için Standarda uygun yollar yapılmalı, bu alanlara tekerlekli sandalyeli engellilerin de kullanabileceği masalar konulmalıdır.
- 16- Parkların kamelya gölgeliklerinin banklarına tekerlekli sandalyelerin yanaşabileceği Standarda uygun boşluklar açılmalıdır.
- 17- Parklarda çöp kutularının yüksekliği Standarda uygun hale getirilmelidir.
- 18- Parkların kadın ve erkek bölümlerine, gerekli yazılı, sesli, ışıklı uyarı ve acil çağrı düzenekli dışarıdan açılabilir kapılı engelli tuvaletleri yapılmalıdır.

Recep Yazıcıoğlu Parkının, engelliler açısından TS 12576 Standardına uygun olmayan ögeleri; rampalar, merdivenler, zemin döşemeleri ile yollar, levha ve panolar, yeşil ögeler, su ögeleri, çeşmeler, banklar, masalar, çöp kutuları ve siperlikler ile engelli tuvaletidir. Uygun ögeler, sadece aydınlatma ve sanat ögeleridir.

Adalet Parkının uygun ögeleri, aydınlatma rampa ve zemin döşemesi olurken uygun olmayan ögeleri; merdivenler, yollar, levha ve panolar, yeşil ögeler, su ögeleri, çeşmeler, banklar, masalar, çöp kutuları ve siperlikler ile engelli tuvaletidir. Park ögelerinin Standart ölçütlere uygunlukları 3. Bölümde verilmiş olup her iki Parkta rampalar ve zemin döşemesi ögeleri haricinde aynı veya benzer ögeler kullanılmış olduğundan Parkların Standartta göre uygunlukları birbirine yakındır. Zemin

döşemelerinde ve rampa özelliklerindeki farklılık; Parkların tekerlekli sandalyelilerce kullanım özelliklerini farklılaştırmıştır. Adalet Parkı düz bir arazide olması bununla birlikte yaya yollarında tekerlekli sandalyelilerin kullanabileceği betondan düz bütün zemin kısımlar varken; Recep Yazıcıoğlu Parkı eğimli bir arazide olması ve dik rampaları nedeniyle tekerlekli sandalyeli engellilerce bütünüyle erişilebilir değildir.

Denizli'de beş altı yıl önce yapılan üst yapı düzenleme çalışmaları ile cadde, sokak, kaldırımları erişilebilir yönünden iyi bir seviyeye getirilmiştir. Bu çalışmalar parklar gibi engellilerce kullanması gerekli yerler de ele alınarak genişletilmelidir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Ülkelerin nüfusunu göz ardı edilemeyecek bir büyüklüğünü engelliler oluşturmaktadır. Bununla birlikte ülkelerin engelli nüfus oranı her geçen yıl artarak büyümektedir. Engelliliğin toplum içinde yaygınlaşmasına, kentleşme ve sanayileşmenin getirdiği; iş kazaları, trafik kazaları, süregelen hastalıkların yaygınlaşması, obezite sorunu, yaşam süresinin uzaması vb. sebepler neden olmakta, günümüz koşulları herkesin engelli olma riskini yükselmektedir.1970'lerde dünya nüfusunun % 10'u engelliyken bu oran 2011'de % 15'e yükselmiştir (DSÖ, 2011).

Bütün Dünyada, engelli haklarının ele alınması ve engellilere dayalı yasal düzenlemelerin yapılmasında çok gecikilmiştir. Engelli haklarını güvenceye alan yasal düzenlemelere gidilmesi yenidir. Engelli Hakları Sözleşmesi'ni 2008 yılında; çok yeni sayılabilecek bir tarihte yayınlamıştır. Ülkemize baktığımızda; engellilere özel, engellilere karşı ayrımcılığı yasaklayan ilk Kanun olan, 5378 sayılı Özürlüler Kanunu 2005 yılında; çok yeni sayılabilecek bir tarihte çıkarılabilmıştır. Bu durum engellilerin ülke nüfuslarında önemli bir yer tutmalarına rağmen görmezden gelinmelerinin, dikkate alınmamalarını bir sonucudur.

Çalışmada engellilere dayalı yasal düzenlemeler yapıp, standartlar geliştirilse de, uygulamada yeterince dikkate alınmadığı tezi savunulmuştur. Araştırma bu varsayıma dayanmaktadır. Varsayımın doğrulanması için, kentlerde engellilere sağladıkları rehabilitasyon ve sosyalleşme olanaklarıyla yerlerine ikame edilemeyen öğeler olan parklar seçilmiştir. Recep Yazıcıoğlu Parkı ile Adalet Parkı, TS 12576 Standardına test edilmiştir. Her iki Parkın da TS 12576 Standardının gereklerini tam karşılayamadığı sonucuna ulaşılmış olup varsayımın doğruluğu kanıtlanmıştır.

Engellilere yönelik yasal düzenlemelerdeki gecikmeler, standartların oluşturulmasında da görülmüştür. Engelli erişilebilirliği ile ilgili standartlar yasal düzenlemelerin ardından yayınlanmıştır. Kentleri erişilebilirliği için engellilere yönelik düzenlemeler için standartlara uyma zorunluğu 1997 yılında getirilmiş, parklar için gerekli TS 12576 Standardı 1999 yılında yayınlanmıştır. TSE'nin yayınladığı engellilere yönelik standartların % 76'u son beş yıl içinde yayınlanmıştır. En eski yayınlı standardın yayın yılı bile 1999'dur (EK III). Yasal düzenlemelerin uygulamaya geçirilmesinde daha çok gecikilmiştir. Parkların, TS 12576 Standardına uygun hale

getirilmesi için belirlenen en son tarih Temmuz 2015'tir. Çıkarılan yasal düzenlemelerin uygulanması için 18 yıl beklemek gerekmiştir.

Toplumda bir ayırım olmadan bütün kesimlerin parklardan “eşit şekilde” yararlanması için; kentler standartlara tam uyularak inşa edilmelidir. Parklar yapılırken, parklara en çok gereksinim duyan kesim olan engellilerin ve engelli sivil toplum kuruluşlarının görüş ve önerileri mutlaka alınmalıdır. Yasal düzenlemeler uygulamaya geçmeden önce yapılan parklar ve bütün öğeleri gözden geçirilmeli, eksiksiz bir biçimde standartlara uygun hale getirilmelidir. Bu düzenlemelerin yapılması için zamanda kalmamıştır. Parkların engelli standartlarına uygun hale getirilmesi için verilen süreler Temmuz 2015 tarihi itibarıyla dolmuştur.

Türkiye kentlerinde, çok geniş yeşil alanlar sunan kent parkları yoktur. Önder'in, Yıldızci ve Oruç'dan aktarımına göre kişi başına; Frankfurt'ta 154 metrekare, Stuttgart'ta 153 metrekare, Hannover'de 112 metrekare, Stockholm'de 107 metrekare, Washington'da 50 metrekare, Bristol'de 49 metrekare, Budapeşte'de 37 metrekare yeşil alan vardır (1997:4). Türkiye'deki diğer kentler gibi Denizli'de kent parkına gereksinim duymaktadır.

Standartlara uygun engellilerce erişilebilir hale getirilen parklara; “Erişilebilir Park”, “Engelsiz Park”, “Engelli Dostu Park” gibi çeşitli etiketler ve flamalar verilebilir. Böylece engellilerin erişilebileceği, hiçbir engelle karşılaşmadan faydalanabileceği parklar konusunda halk, daha kolay ve etkin şekilde bilgi sahibi olabilir.

KAYNAKLAR

- Atala, E. (1996). *Çevre Tasarımı ve Normlarının Bedensel Engelliler Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Teorik Bir Yaklaşım*, Hacettepe Üniversitesi, Sanat Yeterlilik Eseri Raporu, Ankara.
- Bilgili, B. C. (2001). *Tarihi Antakya Parkının Rekreatif Alan Kullanımı Yönünden Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Chief Administrator's Office (2003). *City of Toronto Accessibility Design Guidelines*, Kanada.
- Çağlar, S. (2012). "Engellerin Erişebilirlik Hakkı ve Türkiye'de Erişebilirlikleri", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 61/2, s. 541-598.
- Çelik, M. (2013). *Kent Parklarının Görsel Peyzaj Algısının Denizli İli Örneğinde İrdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Dedeoğlu İ. (2006). *Kentsel Yeşil Alanların Gece Kullanımında Dış Aydınlatmanın Önemi ve Yöntemi: Gülhane Parkı Örneği*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- DİE ve ÖZİDA (2002). *Türkiye Özürlüler Araştırması*, Ankara.
- Dil, M. (2004). *İstanbul'un Yeşil Alan Sisteminin, Planlama Kriterleri Açısından İrdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- DSÖ (2011). *Dünya Engelli Raporu*, Cenevre.
- Emür S. H., Onsekiz D. (2007). "Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi- Kayseri Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi", *Erciyes Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S:22, s. 367-396.
- Gül A., Küçük V. (2001). "Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi", *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Seri: A, S.: 2, s. 27-48.
- Gül, I. İ. (2006). *Fiziksel Engellilerin Uluslararası Hukukta Korunması ve Uluslararası Standartların İç Hukuka Yansımaları*. (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Illustrated Guide (2006). *Barrier-Free Design*, Kanada.
- Kara, B. (2007). "Engelli İnsanların Haklarına Dair BM Sözleşmesi", *Tabulararası Dergisi*, s. 7-21
- Kara, B. (2008). *Sosyal Haklar ve Özel Olarak Korunması Gereken Kişiler*. (Dr. Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Keskin, N. (2011). *Engellilere Yönelik İzmir İli Bornova İlçesi Örneğinde Kentsel Yeşil Alan Standartlarının İrdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kızılaslan, S. (2007). *Trabzon Kenti Park ve Bahçelerinin Peyzaj Tasarım Kriterleri Açısından İncelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- MPM (2003). *Özürülülerin Toplumsal Gelişimine Yönelik Proje Ortez ve Tekerlekli Sandalye Üretimi Standartları ve Pazar Potansiyeli*, Ankara.
- Olmsted, F.. L. Kimball, T. (1973). *Forty Years of Landscape Architecture*, MIT Press, ABD.
- Önder S. (1997). *Konya Kenti Açık ve Yeşil Alan Sisteminin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma*. (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Önder S., Aklanoğlu F. (2002). “Kentsel Açık Mekân Olarak Meydanların İrdelenmesi”, *Selçuk Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Dergisi*, s. 96-106.
- ÖZİDA (2010). *Yerel Yönetimler İçin Ulaşılabilirlik Temel Bilgiler Teknik El Kitabı*, Ankara.
- Özkır, A. (2007). *Kent Parkları Yönetim Modelinin Geliştirilmesi*. (Basılmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir A. (2007). “Katılımcı Kent Kimliğinin Oluşumunda Kamusal Yeşil Alanların Rolü”, *Planlama Dergisi*, 2007-1, s. 37-43.
- Özdingiş N. (2007). *İstanbul Kent Parklarının Özürülüler Açısından Değerlendirilmesine Yönelik Bir Araştırma*, (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özgökceler, S. (2011). “Özürülülere Yönelik Sosyal Politikalar”, A. Tokol ve Y. Alper (der.), *Sosyal Politika* içinde, Dora Yayıncılık, Bursa.
- Polat, T. A. (2001). *Kent Parkı ve Konya İçin Örnek Bir Çalışma*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Richter, G. (1981). *Handbook Stadtgrün Landschaftsarchitektur Im Stadtischen Freiraum*, BLU Verlagsgesellschaft, München, Almanya.
- Sarıkaya, M. (2007). *Göksu Parkı'nın (Eryaman-Ankara) Mevcut Kullanımı ve Kullanım Beklentilerinin İrdelenmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Thompson, C. (2002). “Urban Open in the 21 st Century”, *Landscape and Urban Planning*, Volume 60, s. 59-72.
- TSE (2012). “TS 12576 Şehiriçi Yollar- Özürülü ve Yaşlılar İçin Sokak, Cadde, Meydan ve Yollarda Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerin Tasarım Kuralları”, Ankara.
- TSE (1999). “TS 12576 Şehiriçi yollar – Kaldırım ve Yaya Geçitlerinde Ulaşılabilirlik İçin Yapısal Önlemler ve İşaretlemelerinin Tasarım Kuralları”, Ankara.
- Uzun G. (2004). *Peyzaj Konstrüksiyonu I*, Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Ders Kitapları, Yayın No: 4-37, Adana.
- WHO (1980). *The International Classification of Impairments, Disabilities and Handicaps*, Cenevre.
- Yücel, F. G. (2006). “Kamusal Açık Mekânlarda Donatım Elemanlarının Kullanımı”, *Ege Mimarlık Dergisi*, Sayı: 59, s. 26-29.

Web Sayfaları

1. <http://unicankara.org.tr/today/4.html> (02.4.2015).
2. <http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=13425> (18.9.2013).
3. <http://un.org\esa\socdev\enable\desingnm> (24.11.2013).
4. <http://un.org-esa-socdev-enable-desingnm-ad1-03htm> (13.9.2013).
5. <http://thefullwiki.org/Sanisette> (14.5.2013).
6. <http://wikipedia.org/wiki/Denizli> (29.4.2014).
7. <http://google.com/earth> (2010).
8. [http://denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11584#galeri\[galeri](http://denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11584#galeri[galeri) (12.11.2013).
9. <http://haberciniz.bi.z/adalet-parki> (30.5.2014)

EKLER

EK I: FOTOĞRAFLAR - PARK ÖGELERİ

Yaya Yolu (1).

Rampa (2).

Merdiven (3).

Zemin Döşemesi (4).

Levha (5).

Pano (6).

Aydınlatma Ögeleri (7).

Yeşil Ögesi (8).

EK I: FOTOĞRAFLAR - PARK ÖGELERİ**Su Ögesi (9).****Engelli Çeşmesi (10).****Bank (11).****Engelli Masası (12).****Siperlik (13).****Çöp Kutusu (14).****Büfe (15).****Sanat Ögesi (16).****Kaynaklar**

Foto 1: <http://hrndesign.com/default.aspx?resimler>, HRN Designand Project (16.11.2009).

Foto 10: <http://google.com.tr/search?q=disabled+drink+fountain&biw=> (28.07.2015).

Foto 12: <https://patioproductions.com/blog/fascinating-stuff/wheelchair-> (28.07.2015).

Diğerleri : ÖREN Ö. Kişisel arşivi

EK I: FOTOĞRAFLAR - RECEP YAZICIOĞLU PARKI

Genel Görünüm (17).

Genel Görünüm (18).

Düzgün Olmayan Yol (19).

Korkuluksuz Rampa ve Merdiven (20)

Düşme Tehlikesi Olan Yamaç (21).

Merdiven ve Rampa (22).

Bilgilendirme Levhası (23).

Yoldan Ayrılmamış Yeşil Alanı (24)

Yola Uzanan Dallar (25).

Doldurulmamış Ağaç Dibi (26).

Çeşme (27).

Kol Yeri Olmayan Bank (28).

Toprak Zemindeki Masalar (29).

Gölgelek Oturma Yerleri (30).

EK I: FOTOĞRAFLAR - ADALET PARKI

Genel Görünüm (31).

Genel Görünüm (32).

HYH Bulunmayan Yol (33).

Yolda Tehlikesi Olan Yamaç (34).

Merdiven ve Rampa (35).

Bilgilendirme Levhası (36).

	
Yola Uzanan Ağaç Dalları (37).	Ağaç Dibi Doldurulmamış (38).
	
Yoldan Ayrılmamış Su Kanalı (39).	Çeşme (40).
	
Kol Dayama Yeri Olmayan Bank (41).	Toprak Zemindeki Masalar (42).
	
Gölgelik Oturma Yerleri (43).	Yoldan Ayrılmamış Tahta Heykel (44).
Kaynak	
Foto 17: http:// aboutturkey.tk/index.php?kim=Denizli , 11.5.2013.	
Foto 18: http:// pamukkale.gov.tr/galeri2009/incilipinar_parki/ images/ vali_recep_ , 11.5.2013.	
Foto 31: http:// denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11584#galeri[galeri]/0/ , 12.11.2013.	
Foto 32: http://denizli.bel.tr/Default.aspx?k=haber-detay&id=11466#galeri[galeri]/6/ , 30.05.2014.	
Diğerleri: ÖREN Ö. Kişisel arşivi.	

EK II: Türkiye'deki Engellilerin İl Bazında Dağılımı

Adana	47.189	Edirne	7.419	Malatya	17.892
Adıyaman	19.805	Elazığ	14.089	Manisa	32.407
Afyon	14.144	Erzincan	6.674	Mardin	17.220
Ağrı	6.588	Erzurum	16.010	Mersin	38.290
Aksaray	8.763	ESKİŞEHİR	16.629	Muğla	15.764
Amasya	7.009	Gaziantep	29.468	Muş	8.231
Ankara	92.504	Giresun	11.910	Nevşehir	7.866
Antalya	39.554	Gümüşhane	3.245	Niğde	10.506
Ardahan	2.829	Hakkâri	3.969	Ordu	23.206
Artvin	6.078	Hatay	33.201	Osmaniye	10.533
Aydın	28.366	Iğdır	4.469	Rize	8.707
Balıkesir	21.083	Isparta	9.410	Sakarya	16.939
Bartın	6.170	İstanbul	189.102	Samsun	36.338
Batman	14.933	İzmir	98.799	Siirt	5.705
Bayburt	1.710	Kahramanmaraş	29.441	Sinop	5.212
Bilecik	3.959	Karabük	5.462	Sivas	14.742
Bingöl	7.506	Karaman	5.877	Şanlıurfa	41.957
Bitlis	9.417	Kars	4.749	Şırnak	7.570
Bolu	6.217	Kastamonu	9.957	Tekirdağ	17.444
Burdur	6.792	Kayseri	31.082	Tokat	12.152
Bursa	55.405	Kilis	1.754	Trabzon	13.091
Çanakkale	7.486	Kırıkkale	7.314	Tunceli	3.309
Çankırı	3.585	Kırklareli	6.215	Uşak	9.264
Çorum	15.328	Kırşehir	6.131	Van	18.023
Denizli	22.759	Kocaeli	30.543	Yalova	3.902
Diyarbakır	39.306	Konya	41.324	Yozgat	13.695
Düzce	5.287	Kütahya	9.526	Zonguldak	15.464
TOPLAM: 1.558.970					

EK III: Engellilerle İlgili Standartlar

S.No	Standart No	Standart Adı
1	TS EN 81-40: 2010	Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 40:Hareket engelli yolcular için yürüyen merdivenler ve eğimli kaldırma platformları
2	TS EN 81-41: 2013	Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - İnsan ve yük taşınması için özel asansörler - Bölüm 41: Hareket engelli insanların kullanımı için düşey kaldırma platformları
3	TS EN 81-70: 2007	Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 70: Engelliler dâhil yolcu asansörleri için erişilebilirlik
4	TSE CEN/TS 81-76: 2012	Asansörler - Yapım ve montaj için güvenlik kuralları- Yolcu ve yük asansörleri için özel uygulamalar - Bölüm 76: Asansör kullanan engelli yolcuların tahliyesi
5	TS 81-82: 2014	Asansör-Yapım ve montaj için güvenlik kuralları - Mevcut asansörler - Bölüm 82 - Engelliler dâhil mevcut asansörlere erişilebilirliğin geliştirilme.

EK III: Engellilerle İlgili Standartlar		
S.No	Standart No	Standart Adı
6	TSE K 197: 2013	Görme özürü veya az görenler için yardımcı mamuller - Hissedilebilir yürüme yüzeylerine ilişkin mamul özellikleri.
7	TS ISO 7176-7:1999	Tekerlekli sandalyeler- Bölüm 7: Oturma yeri ve tekerlek boyutlarını ölçme metodu
8	TS ISO 9386-1/ 2: 2011	Hareket engelliler için güç tahrikli kaldırma platformları - Emniyet, boyutlar ve işlevsel çalışma ile ilgili kurallar - Bölüm 1: Düşey kaldırma platformları Bölüm 2: Oturan kullanıcılar, ayakta duran kullanıcılar ve tekerlekli sandalye kullanıcıları için eğik bir düzlemde hareket eden güç tahrikli merdiven tipi asansör
9	TS 9111: 2011	Özürü ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için binalarda ulaşılabilirlik gerekleri
10	TS EN ISO 9999: 2012	Engelliler için yardımcı ürünler - Sınıflandırma ve terminoloji
11	TS EN ISO 10535: 2010	Engelli kişilerin taşınması için yükselticiler - Özellikler ve deney yöntemleri
12	TS ISO 10542-1/2: 2005	Özürü veya engelli kişiler için teknik sistemler ve yardımcı donanımlar - Tekerlekli sandalye bağlantı ve emniyet kemeri sistemleri - Bölüm 1: Bütün sistemler için özellikler ve deney metotları Bölüm 2: Dört noktalı kuşak tipi bağlantı sistemleri
13	TS EN 12182: 2013	Engelli kişiler için yardımcı ürünler - Genel özellikler ve deney metotları
14	TS EN 12183: 2010	Tekerlekli sandalyeler-El ile sürülen-Özellikleri ve deney metotları
15	TS 12460: 1998	Şehir içi yollar-Raylı taşıma sistemleri bölüm 5: Özürü ve yaşlılar
16	TS 12559: 2013	Yetkili servisler-Engellilerin kullandığı teknik yardım araçları için-Kurall.
17	TS 12576:2012	Şehir içi yollar - Kaldırım ve yaya geçitlerinde ulaşılabilirlik için yapısal önlemler ve işaretlemelerin tasarım kuralları
18	TS 12694. 2011	Demiryolu taşıtları - Yolcu vagonları - Özürü yolcuların tekerlekli sandalyeleri ile seyahatine uygun vagon düzenlemeleri
19	TS 13622: 2014	Engelliler ve hareket kısıtlılığı bulunan kişiler için toplu taşıma sistemlerinde erişilebilirlik gerekleri
20	TS EN ISO 16201: 2007	Engelliler için teknik yardımcıları - Günlük yaşama yönelik çevre kontrol sistemleri
21	TS CEN ISO/TR 22411: 2011	Engellilerin ihtiyaçlarını karşılayan mamuller ve servislerin Iso/Iec guide 71'in uygulanması için ergonomi verileri ve kılavuzlar
22	TS ISO 23599: 2012	Görme özürü veya az görenler için yardımcı mamuller- Hissedilebilir yürüme yüzeyi işaretleri
23	TS ISO 23600: 2012	Görme engelliler ile görme ve işitme engelliler için yardımcı mamuller - Yaya trafik ışıkları için sesli ve hissedilebilir sinyaller
24	TS ISO 40500: 2014	Bilgi teknolojisi – Web içeriği erişilebilirlik kılavuzu (WCAG) 2.0
25	TS 8066 HD 4503 S1: 2005	İşitme cihazları- Bölüm 3: Kullanıcı tarafından kulağa tamamıyla takılmayan işitme cihazları

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Doğum Tarihi : 1972
Doğum Yeri : ESKİŞEHİR
Medeni Durumu : Evli

EĞİTİM

Yüksek Lisans : Pamukkale Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Tekstil Ana bilim Dalı-
Denizli (2006)

Lisans : Ege Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Tekstil Mühendisliği-
İzmir (1995)

DENEYİM

1995'ten beri TÜRK STANDARTLARI ENSTİTÜSÜ'nde çalışmaktadır.

Başaraştırmacı/Tekstil Yüksek Mühendisi

Laboratuvar Müdürü (2007–2014)

TS EN ISO 9001 Kalite Yönetim Sistemi Baş Tetkikçi

Çeşitli Yönetim Sistemlerinde Tetkikçi

TS EN ISO 17025 Laboratuvar Yönetim Sistemi Tetkikçi

Ürün/Hizmet Belgelendirme Uzmanı

Tekstil ile ilgili alanlarda, çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri vardır.

Yabancı Dilleri: İngilizce ve Almanca